

**ESIHENKILÖIDEN KÄSITYKSIÄ LAPSET PUHEEKSI -MENETELMÄN
IMPLEMENTOINNISTA KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEELLA**

Sini Lehtoranta

Terveyden edistämisen pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

TIIVISTELMÄ

Lehtoranta, S. 2024. Esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnista Keski-Suomen hyvinvointialueella. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, Terveyden edistämisen pro gradu -tutkielma, 35 s., 1 liite.

Tarkastelin tässä tutkimuksessa Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten terveydenhuollon esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi -menetelmästä ja kyseisen menetelmän juurruttamisesta käytänteisiin. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi on kehitetty Lapset puheeksi -menetelmä, jota käytetään lapsen myönteisen kehityksen tukemiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn muuttuvissa elämäntilanteissa ja arjen haasteissa. Tutkimuksen aihe nousi tarpeesta lisätä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa ja juurruttaa menetelmä käyttöön Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää johtamisen näkökulmasta, millaisilla käytännöillä menetelmä saadaan implementoitua ja juurrutettua käyttöön.

Tutkimusaineisto kerättiin yksilohaastatteluin (n= 7) ja analysoitiin aineistolähtöisellä laadullisella sisällönanalyysillä. Haastateltavat kutsuttiin Keski-Suomen hyvinvointialueen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden keskus (Tulsote) -hankkeen kautta, joka koordinoi Lapset puheeksi -menetelmää. Haastateltavat ovat Keski-Suomen hyvinvointialueen terveydenhuollon esihenkilöitä. Teemahaastattelussa kartoitettiin esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnista ja juurruttamisesta Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Haastattelut toteutettiin Zoomin välityksellä vuonna 2023 marras-joulukuun välisenä aikana.

Tutkimuksen tuloksena käsitykset Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottamisen ja juurruttamisen tekijöistä voidaan luokitella neljään teemaan, jotka olivat sisällyttäminen toimintaohjelmiin, koulutus, esihenkilöiden tuki menetelmälle ja moniammatillisuus. Teemat jakaantuivat edelleen kahdeksaan yläluokkaan: systemaattinen ja säännönmukainen käyttö, käytön myötä luonnollinen tapa toimia, työntekijöiden koulutus, esihenkilöiden koulutus, esihenkilön rooli, resurssien antaminen, yhteistyö eri ammattilaisten kanssa ja menetelmän kehittäminen.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta haastateltavien tuoneen esille laajan joukon tekijöitä, jotka ovat tärkeitä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Lapset puheeksi -menetelmän sisällyttäminen toimintaohjelmiin, koulutus, esihenkilöiden tuki menetelmälle ja moniammatillisuus ovat tärkeitä tekijöitä Lapset -puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Asiasanat: Lapset puheeksi -menetelmä, esihenkilö, johtaminen, implementointi, juurruttaminen, lasten ja nuorten hyvinvointi

ABSTRACT

Lehtoranta, S. 2024. Perceptions of supervisors on the implementation of the Family Talk Intervention in the Wellbeing Services County of Central Finland. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis, 35 pp., 1 appendix.

In this study I examined the perceptions of supervisors in the Wellbeing Services County of Central Finland about the Family Talk Intervention and how to embed this method into practice. Family Talk Intervention has been developed to support the well-being of children and adolescent. Family Talk Intervention is used to support the positive development of the child and to prevent problems in changing life situations and everyday challenges. The topic of the study arose from the need to increase to uptake of the Family Talk Intervention and embedding the method in the Wellbeing Services County of Central Finland. The aim of the study is to find out, from a supervisor perspective, what practices can be used to implement and embedding the method.

The data was collected through individual interviews (n= 7) and analysed using qualitative content analysis. Study participants were invited through the Wellbeing Services County of Central Finland Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystakeskus (Future Social and Health Centre) - project, which coordinates the Family Talk Intervention. The participants are service managers in the Wellbeing Services County of Central Finland. Thematic interviews were conducted to explore the perceptions of the supervisors on the implementation of the Family Talk Intervention in the Wellbeing Services County of Central Finland. The interviews were conducted between November and December 2023 via Zoom.

As a result of the study, perceptions of the factors for implementation and embedding the Family Talk Intervention could be categorised into four themes: inclusion in operational programmes, education, support for the method from frontline staff and multi-professionalism. The themes were further subdivided into eight top category: systematic and regular use, a natural way of working with use, education of staff, education of supervisors, the role of the supervisors, provision of resources, collaboration with different professionals and development of the method.

In conclusion, the participants highlighted a wide range of factors that are important for the implementation and embedding of the Family Talk Intervention in the Wellbeing Services County of Central Finland. The integration of the Family Talk Intervention into operational programmes, education, support for the method from frontline staff and multi-professionalism are important factors in the implementation and embedding of the Family Talk Intervention in the Wellbeing Services County of Central Finland.

Key words: Family Talk Intervention, supervisor, leadership, management, implementation, embed, child and adolescent well-being

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	1
2	LASTEN JA NUORTEN MIELEN HYVINVOINTI.....	3
2.1	Mielen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät.....	4
2.2	Lapset puheeksi -menetelmä osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä.....	6
3	MENETELMÄN IMPLEMENTOINTI ORGANISAATION KÄYTÄNTEISIIN	9
3.1	Johtajuuden merkitys implementoinnissa.....	9
3.2	Muutokset ja uudistukset johtajuuden näkökulmasta	11
4	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	13
5	AINEISTO JA MENETELMÄT	14
5.1	Tutkimuksen osallistujat.....	14
5.2	Aineiston keruu.....	14
5.3	Aineiston analyysi	15
6	TULOKSET.....	19
6.1	Sisällyttäminen toimintaohjelmiin.....	20
6.2	Koulutus.....	22
6.3	Esihenkilöiden tuki menetelmälle	23
6.4	Moniammatillisuus	27
7	POHDINTA.....	30
7.1	Tulosten tarkastelu.....	30
7.2	Luotettavuuden arviointi.....	32
7.3	Eettinen arviointi	34
7.4	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	34
	LÄHTEET	36

LIITTEET

Liite 1: Tutkimushaastattelurunko

1 JOHDANTO

Lasten hyvinvointi on erittäin moniulotteinen käsite, joka kattaa kaikki lapsen elämän ulottuvuudet ja sosiaaliset kontekstit, joihin hän on osallisena (Schweiger & Graf 2016). Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen ja tärkeä asia. Kouluterveyskyselyn mukaan lapsista ja nuorista iso osa voi hyvin ja kokee olevansa tyytyväisiä elämäänsä arkirytmien ollessa tasapainossa (Helenius & Kivimäki 2023). Kuitenkin nuorista osan hyvinvointia kuormittavat monenlaiset tekijät, kuten ahdistuneisuus, sairastelu, jännittäminen sosiaalisissa tilanteissa tai kiusaaminen (Helenius & Kivimäki 2023). Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen on tärkeää ja perusteltua, koska hyvinvoivista lapsista kasvaa todennäköisemmin hyvinvoivia aikuisia (McAuley ym. 2010, 21). Kolme tärkeää lasten hyvinvointia määrittelevää ulottuvuutta ovat myönteinen itsetunto, toimijuus ja hallinta jokapäiväisessä elämässä sekä turvallisuus (McAuley ym. 2010, 217). Lapsena koettu hyvinvointi luo pohjan hyvinvointiin ja vaikuttaa yksilön toimintakykyyn myös aikuisena (McAuley ym. 2010, 21).

Mielenterveyden edistäminen ja suojelu on kasvava kiinnostuksen kohde ja sitä voidaan tukea organisaatiostrategioiden, esimiesten koulutuksen ja työntekijöille suunnattujen toimenpiteiden avulla (World Health Organization 2022). Lasten hyvinvointia tukee hyvinvointia edistävä arki, joka muodostuu koulun ja kodin luomasta turvallisesta ja positiivisesta ilmapiiristä (Minkkinen 2015). Perheellä, kodilla, asuinympäristöllä sekä päiväkodilla ja koululla on merkittävä rooli lasten arjen hyvinvoinnin näkökulmasta, ja ne kietoutuvat vahvasti toisiinsa edistäen tai heikentäen lasten hyvinvointia (Kallinen ym. 2021).

Lapset puheeksi -menetelmä (LP -menetelmä) on matalan kynnyksen menetelmä, jossa vanhempi tapaa sosiaali- ja terveystalouden työntekijän 1 – 3 kertaa (Kasvun tuki 2017). LP -menetelmä on kehitetty tukemaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä (MIELI ry). LP -menetelmää käytetään lapsen myönteisen kehityksen tukemiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn muuttuvissa elämäntilanteissa ja arjen haasteissa, joita voivat olla esimerkiksi vanhempien terveyteen tai työtilanteeseen liittyvät muutokset tai lapsen koulunkäyntiin liittyvät asiat (Mielenterveystalo.fi). LP -menetelmän avulla tuetaan lasten ja perheiden selviytymistä arjen isojen tai pienten vaikeuksien keskellä ja sen päämääränä on vanhemmuuden vahvistaminen, turvallisen ja sujuvan arjen luominen kotona, koulussa, päiväkodissa ja vapaa-ajalla sekä lapsen ja vanhemman positiivisen vuorovaikutuksen edistäminen (MIELI ry).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja rakenneuudistus (sote-uudistus) on merkittävin ulkoinen tekijä, joka edistää psykososiaalisten menetelmien käyttöönottoa ja juurtumista, jonka myötä lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille (Kouvonen ym. 2023, 6). Johtamisen käytännöillä on merkitys organisaation toimintaan. Hyvän johtamisen määritelmänä voidaan pitää ihmisten sekä asioiden yhtäaikaista johtamista, huomioiden ensisijaisesti ihmisten johtaminen (Juuti 2010, 122-124). Organisaation valmius vastaanottaa muutosta on merkittävä tekijä ja monet muutosvalmiuden esteet liittyvät työolosuhteisiin (Kouvonen ym. 2023, 26) Uutta menetelmää implementoitaessa on tärkeää huomioida, miten menetelmän vaatimukset pystytään huomioimaan työajassa ja resursseissa sekä miten uutta tietoa voidaan ylläpitää ja seurata (Cowie ym. 2020).

Lapset puheeksi -menetelmän käyttöä on tutkittu melko vähän ja nämä tutkimukset ovat painottuneet LP -menetelmän käyttöön varhaiskasvatuksessa. Tässä työssä tarkastelen Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa ja juurruttamista esihenkilöiden näkökulmasta, jota ei ole aiemmin tutkittu. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää johtamisen näkökulmasta, millaisilla käytännöillä menetelmä saadaan implementoitua ja juurrutettua käyttöön. Tutkimuksen aihe nousi tarpeesta lisätä LP -menetelmän käyttöönottoa ja juurruttaa menetelmä käyttöön Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

2 LASTEN JA NUORTEN MIELEN HYVINVOINTI

Suuri osa lapsista ja nuorista voi hyvin. Vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn mukaan havaitaan kuitenkin oppilaiden osuuden, jotka kokevat terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi kasvaneen vuodesta 2015 lähtien, erityisesti tyttöjen keskuudessa. Viime keväänä noin joka neljäs (25 – 29 %) perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista koki terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi. Tytöt (31–40 %) kokivat oman terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi poikia (16–20 %) huomattavasti useammin (Helenius & Kivimäki 2023). Lasten hyvinvointi koostuu pienistä arkisista asioista, kuten kodin ja koulun turvallisesta ilmapiiristä, hyvistä vuorovaikutussuhteista perheen sekä kavereiden kanssa ja mielekkästä vapaa-ajasta (Kallinen ym. 2015).

Mielenterveys on tärkeä osa ihmisten hyvinvointia (WHO 2022). Mielenterveys on vahvasti sidoksissa fyysiseen terveyteen ja jopa vähäisempään kuolleisuuteen (Keyes & Simoes 2012). Mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jonka avulla yksilö kykenee käsittelemään elämän haasteita, toimimaan henkilökohtaisten kykyjensä mukaisesti ja osallistumaan yhteisönsä toimintaan (Aalto-Setälä ym. 2020). Ihmisen elämän aikana monet yksilölliset, sosiaaliset ja rakenteelliset taustatekijät yhdessä voivat vaikuttaa mielen hyvinvointiin positiivisesti sekä negatiivisesti (World Health Organization 2022). Mielenterveyttä on mahdollista vahvistaa koko elämän ajan (Aalto-Setälä ym. 2020). Tässä työssä käytän mielenterveyden ja mielen hyvinvoinnin edistämistä rinnakkaisina käsitteinä.

Kouluterveyskyselyn 2023 perusteella lasten ja nuorten ahdistuneisuuden havaitaan lisääntyneen. 31 – 34 prosenttia perusopetuksen 8. ja 9. luokan sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden tytöistä ja 7–8 prosenttia pojista ilmoitti kokevansa kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta vuonna 2023. Vuoteen 2019 asti ahdistuneisuutta kokevien tyttöjen osuus kasvoi maltillisesti, jonka jälkeen osuus kasvoi merkittävästi vuonna 2021 ja vuonna 2023 kasvu jatkui edelleen 8. ja 9. luokan tyttöjen kohdalla. Muiden tyttöjen kohdalla tilanne näyttää pysyneen tasaisena vuoden 2021 tasolla (Helenius & Kivimäki 2023).

Puolet mielenterveyden ongelmista alkavat kouluikässä (Sourander 2015). Mielen hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää kansanterveyden kannalta, koska mielenterveysongelmilla on huomattavia kielteisiä terveysvaikutuksia (Merry ym. 2011). Hyvä mielenterveys on

voimavara, joka lisää yksilön elämänlaatua ja toimintakykyä (Aalto-Setälä ym. 2020). Myös uusin kansallinen mielenterveysstrategia huomioi painopistealueissaan lasten ja nuorten mielenterveyden rakentumisen arjessa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024). Tavoitteena mielenterveyden edistämiseksi on yksilön itseluottamuksen ja elämänhallinnan vahvistaminen, tyytyväisyyden lisääminen itseensä sekä vuorovaikutustaitojen edistäminen ja kyky solmia ja ylläpitää ihmissuhteita (Aalto-Setälä ym. 2020). Vanhemmuuden tukeminen ja vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opettaminen ovat tärkeitä toimenpiteitä, joilla voidaan edistää mielenterveyttä (Wahlbeck ym. 2017). Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla mielen hyvinvoinnin edistämiseksi keskeisessä ja tärkeässä roolissa ovat vasta kehitymässä olevat tunne- ja ajattelumaailma (Aalto-Setälä ym. 2020).

2.1 Mielen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Mielenterveyttä suojaavat tekijät voivat turvata lapsen kasvua perheen ja lapsen kohdatessa vastoinkäymisiä elämässään (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022). Suojaavat tekijät vahvistavat ihmisen sietokykyä (World Health Organization 2022). Tärkeimpiä suojaavia tekijöitä ovat hyvät vuorovaikutussuhteet läheisten ihmisten kanssa ja onnistumisen kokemukset, esimerkiksi koulussa tai harrastuksissa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022). Suojaaviin tekijöihin kuuluvat myös yksilölliset sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, laadukas koulutus, turvalliset asuinalueet ja yhteisön yhteenkuuluvuus (World Health Organization 2022). Turvallisuuden rakentuminen, ymmärretyksi ja kuulluksi tuleminen, tietäminen ja päätöksenteon mahdollisuudet sekä aktiivinen toimijuus ja osallisuus ovat myös lasta suojaavia ja hyvinvointia tukevia tekijöitä (Kallinen ym. 2015). Lapsen ja aikuisen välinen varhainen vuorovaikutus ja sen laatu voivat vaikuttaa lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen (Latva & Moilanen 2016, 63).

Sosioemotionaaliset taidot eivät ole persoonallisuuden piirteitä vaan taitoja, joita voidaan harjoitella ja jotka kehittyvät erityisesti nuoruudessa (OECD 2021). Emotionaaliset taidot eli tunnetaidot ovat merkityksellisiä ihmisen mielenterveydelle (Aalto-Setälä ym. 2020). Hyvillä tunnetaidoilla on yhteys ihmisen mielenterveyden edistämiseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Seppänen 2021). Lasten sosioemotionaalinen hyvinvointi tulisi olla määriteltynä keskeisesti asiakirjoissa niin, että se huomioidaan riittävän hyvin erilaisissa kasvatus- ja opetussuunnitelmien perusteissa, kaikkien lasten kanssa toimivien tahojen sekä lasten itsensä näkökulmasta (Neitola 2011). Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen on tärkeää,

koska lasten oppiessa säätelämään tunteitaan, he voivat fyysisesti sekä psyykkisesti paremmin (Kokkonen 2017). Lapsuuden ja nuoruuden aikana omaksutut tavat suhtautua vastoinkäymisiin tukevat mielenterveyttä myös aikuisuudessa (Aalto-Setälä ym. 2020).

Lapset oppivat sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja eli tunne- ja vuorovaikutustaitoja yhteisissä leikeissä ja yhteisen toiminnan kautta. Sosioemotionaaliset taidot kehittyvät kaikissa lapsen kehitysympäristöissä (Solantaus & Niemelä 2016). Koulu on hyvä esimerkki paikasta, jossa sosioemotionaalisiin taitoihin voidaan panostaa (OECD 2021). Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa on mahdollista hyödyntää koulussa jo valmiiksi olemassa olevia käytänteitä, kuten parityöskentelyä (Laajasalo & Pirkola 2012). Vuorovaikutus ja toiminta eri kehitysympäristöissä voivat viedä lapsen kehitystä suotuisaan tai epäsuotuisaan suuntaan (Solantaus & Niemelä 2016).

Koti, koulu ja vapaa-ajan ympäristöt ovat lapsen tärkeitä kehitysympäristöjä, joilla on oma itsenäinen merkityksensä lapsen kehitykselle ja myös vahva yhteisvaikutus toisiinsa (Solantaus 2019). Asioiden sujuminen tai ongelmat yhdessä kehitysympäristössä vaikuttavat lapsen mielialaan, olemukseen ja toimintaan toisessa ympäristössä (Solantaus 2019). Lapsille sosiaalisen ympäristön tuki on merkittävä tekijä ja se ennustaa lapsen psyykkisen terveyden kehittymistä (Myllyviita 2016, 38). Toisen kehitysympäristön on havaittu kantavan lasta, kun toisessa ympäristössä on ongelmia, jos näin tiedetään toimia (Solantaus 2019). Puutteellista hoivaa vanhemmiltaan kokevat lapset hyötyvät erityisesti muilta aikuisilta saamastaan huomiosta ja kiinnostuksesta (Sinkkonen & Kalland 2016, 75). Näitä aikuisia lapsi voi löytää esimerkiksi koulusta tai harrastuksista.

Vanhempien uupuminen heikentää heidän kykyjään toimia lapselle turvallisena aikuisena sekä normaalin kasvun ja kehityksen mahdollistajana (Aunola ym. 2020). Vanhempien kyky huolehtia lapsesta voi heikentyä vaikeiden olosuhteiden tai vanhemman toimintakykyä alentavan sairauden tai vamman takia (Puura 2016, 88). Lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin mahdollisesti heijastuvat köyhyys, vanhempien työttömyys tai heidän mielenterveys- tai päihdeongelmansa sekä lapsen käytösongelmat voivat viedä vanhempien voimia, joka vähentää mahdollisuuksia virikkeellisen ja turvallisen kodin tarjoamiseen (Wahlbeck ym. 2017). Monessa suomalaisessa lapsiperheessä koetaan väsymystä, kiirettä ja stressiä, jotka vaikuttavat kielteisesti lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen ja lapsen hyvinvointiin (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022). Suomessa vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat, jotka

usein liittyvät muihin vastoinkäymisiin, ovat myös merkittäviä syitä lastensuojelutoimenpiteisiin (Niemelä ym. 2019). Vanhempien ongelmien ja perheeseen kohdistuvien vastoinkäymisten siirtyminen sukupolvelta toiselle on yksilön, perheen ja yhteiskunnan ongelma (Niemelä ym. 2019). Mielenterveyden edistämiseksi suositeltavaa on huomioida enemmän ennaltaehkäisevät lähestymistavat ja varhainen puuttuminen (Children's Commissioner 2019). Lapsille ja nuorille on tärkeää tarjota matalan tason mielenterveyspalveluita (Children's Commissioner 2019). Lasten ja nuorten mielenterveysongelmien tunnistaminen varhain ja hoitaminen ajoissa ovat tärkeitä, jotta voidaan saavuttaa mahdollisimman hyvä ennuste (Karlsson ym. 2016, 294).

2.2 Lapset puheeksi -menetelmä osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tulee ottaa käyttöön vaikuttavaksi todettuja ja näyttöön perustuvan teorian pohjalta kehitettyjä menetelmiä niin, että menetelmät ovat saatavilla laajasti perustason sosiaali- ja terveyspalveluissa (Borg 2015). Vaikuttavilla perheinterventioilla voidaan tukea myönteisiä perhesuhteita ja auttaa perheitä kommunikoimaan paremmin (Borg 2015). Olennaista menetelmän onnistumisessa on, että menetelmän käyttöönotto perustuu kohderyhmän tarpeiden arviointiin ja perheet sitoutetaan menetelmän käyttöön (Borg 2015). Kohdennetuilla ja ennaltaehkäisevillä menetelmillä voidaan ehkäistä lasten ja nuorten mielenterveysongelmia (Merry ym. 2011). Ennaltaehkäisevien menetelmien käyttöä perustellaan sillä, että ennaltaehkäisy on inhimillisesti sekä taloudellisesti kannattavampaa kuin jo puhjennun sairauden hoitaminen (Laajasalo & Pirkola 2012). Mielenterveystyöhön suunnattujen painopisteiden siirtämistä korjaavasta työstä hyvinvoinnin edistämiseen ja häiriöitä ehkäisevään toimintaan on korostettu jo kauan myös kansainvälisesti (Laajasalo & Pirkola 2012). Vanhemmille suunnattujen ryhmämuotoisten interventioiden sekä varhaisen tuen interventioiden todettiin erottuvan tutkimusnäytöltään parhaiksi menetelmiksi kansainvälisessä kirjallisuudessa (Borg 2015). Eniten näyttöä on kolmella ryhmämuotoisella vanhempien koulutusinterventiolla (The Incredible Years, Triple-P, Parenting and Management Training) sekä terveydenhoitajien kotikäynti-interventiolla varhaislapsuudessa (Nurse-Family Partnership) (Borg 2015).

Erityisesti viimeisen vuosikymmenen aikana Suomessa on keskitytty menetelmiin, joiden tavoitteena on vanhemman psyykkisten ongelmien vaikutusten ennaltaehkäisy perheeseen ja perheen lapseen (Laajasalo & Pirkola 2012). Lapset -puheeksi menetelmä on yksi näistä

menetelmistä. Lapset puheeksi (Family Talk) -perheintervention on alun perin kehittänyt lastenpsykiatrian professori William R. Beardslee Yhdysvalloissa (Beardslee ym. 1993). Beardslee kehitti menetelmän tilanteisiin, joissa tarvitaan perhetyön muotoa avuksi vanhemman mielenterveysongelmiin (Beardslee ym. 1993). Suomeen menetelmän on sopeuttanut lastenpsykiatrian emeritatutkimusprofessori Tytti Solantaus ja menetelmää on käytetty Suomessa kentällä vuodesta 2001 lähtien (Heikkilä ym. 2022). LP -menetelmän tavoitteena on tukea perheen pärjävyyttä arjen muutoksissa ja auttaa heitä löytämään keinoja toimia vaikeuksien keskellä. (MIELI ry). Menetelmä on kehitetty Suomessa Stakesin Toimiva lapsi & perhe -hankkeen yhteydessä matalan kynnyksen menetelmäksi (Solantaus & Niemelä 2016). Toimiva lapsi ja perhe -menetelmät kuuluvat lapsi- tai nuorikeskeisiin ehkäiseviin toimintamalleihin (Aalto-Setälä ym. 2020.). LP -menetelmää on mahdollista käyttää silloin, kun perheen arkeen kohdistuu negatiivisia vaikutuksia, esimerkiksi vanhemman vakavan fyysisen sairauden, mielenterveys- tai päihdeongelman, vankeuden tai koululaisen käyttäytymiseen tai tunne-elämään liittyvien vaikeuksien takia (Aalto- Setälä ym. 2020).

Perhekeskeinen Lapset puheeksi -menetelmä on vaikuttanut myönteisesti perheiden elämään, joissa kärsitään vanhemman mielenterveysongelmista (Doussa ym. 2017). LP -menetelmä pyrkii tukemaan perheitä heidän arkiympäristöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, neuvoloissa ja vapaa-ajanympäristöissä (MIELI ry). LP -menetelmää käytetään lisäksi erilaisissa järjestöissä ja terveys- ja sosiaalialan palveluissa (MIELI ry). Menetelmän käyttöä on laajennettu sovellettavaksi lisäksi lastensuojeluun ja perheisiin, joissa on vanhemmuuteen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten jokin sairaus tai vanhemman päihdeongelma (Laajasalo & Pirkola 2012). LP -menetelmän avulla perheellä on mahdollisuus pohtia ammattilaisen kanssa perheen arjessa tapahtuneita muutoksia ja muutosten keskellä pärjäämistä sekä perhettä ja lasta suojaavia tekijöitä (MIELI ry). Tavoitteena on ehkäistä vaikeuksien kumuloitumista ja siirtymistä seuraaville sukupolville (MIELI ry). Selvitettäessä LP -menetelmän vaikuttavuutta, on menetelmän todettu vähentävän lasten ahdistuneisuutta ja tunne-elämän oireita sekä jonkin verran myös yliaktiivisuutta, lisäksi se paransi lasten sosiaalisia taitoja (Solantaus ym. 2010). Heikkilän ym. (2022) systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaan Lapset puheeksi -menetelmällä on todettu positiivisia vaikutuksia liittyen lasten pärjävyyteen ja vaikutukset kestivät 10, 12 ja 18 kuukauden päähän menetelmän käytöstä. Havaitut vaikutukset olivat suuria kooltaan ja yhden perheen kolmesta havaittiin hyötyvän menetelmän käytöstä, kaikkien saadessa menetelmää käyttöönsä (Heikkilä ym. 2022).

Lapset puheeksi -menetelmän konkreettisenä päämääränä on lapsen hyvinvointia, opiskelua ja kehitystä tukeva arkipäivä kaikissa lapsen kehitysympäristöissä (Solantaus 2019). Lapset puheeksi -menetelmä perustuu:

- ymmärrykseen elämäntilanteen vaikutuksesta lapselle ja perheelle
- lapsen arjen vuorovaikutuksen ja toiminnan merkityksen ymmärtämiseen
- lapsen kehityksen tukemiseen liittyvään tietoon
- tietoon siitä, että perheen ja lapsen kokemukseen pärjäävyydestä voidaan vaikuttaa
- tietoisuuteen siitä, että perheen ja lapsen vahvuuksiin ja haavoittuvuuksiin pystytään vaikuttamaan (mielenterveystalo.fi).

Lapset puheeksi -keskustelu sekä tarvittaessa neuvonpito muodostavat yhdessä LP -menetelmän (MIELI ry). Yhdessä ne muodostavat kahdesta osasta koostuvan rakenteen, joka on mahdollista toteuttaa tarvittaessa laajana tai suppeana (Aalto-Setälä ym. 2020). Lapset puheeksi -keskustelussa lapsen tai nuoren pärjäämistä koskevan huolen noustessa esiin, ehdotetaan Lapset puheeksi -neuvonpitoa eli verkostokokousta, joka valmistellaan yhdessä vanhempien kanssa (Aalto-Setälä ym. 2020). Neuvonpidossa selvitetään, millaisia käytännön asioita voidaan tehdä lapsen ja perheen tukemiseksi, käytännön tuesta annetut lupaukset kirjataan ja seuraavassa seurantaneuvonpidossa käydään läpi sopimukset sekä arvioidaan, kuinka niiden toteuttaminen on onnistunut (Aalto-Setälä ym. 2020).

Kokonaisarvioksi Lapset puheeksi -menetelmä sai Heikkilän ym. (2022) systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvion 4(5) eli LP -menetelmällä havaittiin olevan kohtalainen dokumentoitu näyttö suomalaisessa kontekstissa. Heikkilän ym. systemaattisen kirjallisuuskatsauksen (2022) mukaan Lapset puheeksi -menetelmän implementoimisessa Suomen kontekstiin on parannettavaa, koska vaikuttavuustutkimusten laatu vaihteli hyvän ja heikon välillä ja Lp- menetelmän implementointivalmius täyttyi vain alle puolessa vaadituista osa-alueista.

3 MENETELMÄN IMPLEMENTOINTI ORGANISAATION KÄYTÄNTEISIIN

Implementoinnin käsite voidaan määritellä menetelmän tai innovaation levittämisenä sekä menetelmän käyttöönoton tukemisena erilaisin keinoin (Kaila & Kuukasjärvi 2005). Implementoinnilla tarkoitetaan tietoon perustuvien toimintatapojen tuomista käytäntöön ja toimintaympäristöihin keinoilla, joissa pystytään tunnistamaan ja huomioimaan esteet ja auttamaan tunnistettujen esteiden ylittämässä (Dalbom ym. 2022). Näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönotolla eli implementoinnilla tavoitellaan terveydenhuollon laadun ja vaikuttavuuden parantamista (Lindholm & Laitila 2022). Menetelmän implementointi ja ylläpitäminen ovat merkittävän tärkeitä näyttöön perustuvien toimintatapojen ja menetelmien käytössä saavutettavien tulosten kannalta (Salmivalli 2021). Uusien menetelmien kehittäminen on tavallista, sen sijaan, että resursseja käytettäisiin valmiiksi olemassa olevien näyttöön perustuvien menetelmien implementoinnin edistämiseen (Salmivalli 2021). Kehitettäessä jatkuvasti uutta mikään menetelmä ei pääse kunnolla juurtumaan (Salmivalli 2021). Implementoinnin ja juurruttamisen käsitteitä käytetään jonkin verran samaa tarkoittavassa merkityksessä (Kaila & Kuukasjärvi 2005). Implementointiin verrattuna juurruttaminen on toimintaa, jossa menetelmä otetaan käyttöön pysyvästi. Implementointia voidaan kuvata usein prosessina, joka koostuu vähintään vaiheista, jotka ovat tavoitteen määrittely, suunnittelu, käyttöönotto sekä ylläpito (Dalbom ym. 2022). Implementoinnin onnistumisen kannalta keskeistä on menetelmää toteuttavan henkilöstön osaaminen ja osaamisen kehittäminen (Shklarski 2020). Kokemus asiakastyöstä sekä koulutus menetelmän käyttöön vaikuttavat olennaisesti henkilöstön osaamiseen muodollisen osaamisen lisäksi (Kouvonen ym. 2023, 19).

3.1 Johtajuuden merkitys implementoinnissa

Johtajuus on monitahoinen ja kompleksinen ilmiö (Ladkin 2010, 22). Johtajuutta määriteltäessä on tärkeää selvittää johtajan, johtajuuden ja johtamisen ero. Johtaja (leader) on henkilö tai rooli, joka on yleensä määritelty hierarkkisesti tai esimerkiksi organisaatiokaaviossa (Salovaara 2017). Usein myös epävirallinen johtajuus määritellään johtajakeskeisesti (Salovaara 2017). Johtajuus (leadership) on puolestaan ilmiö, jonka kautta organisaatio suuntautuu esimerkiksi monen ihmisen yhteisenä toimintana ilman johtajaa (Salovaara 2017). Korhosen ja Bergmanin (2019) mukaan johtajuudella voidaan tarkoittaa ihmisten johtamiseen painottuvaa puolta (englanniksi leadership). Se ei kuitenkaan ole johtamisen pehmeä puoli, kuten joskus voidaan ajatella. Leadership kuvaa asioiden muuttumista ihmisten toiminnaksi (Korhonen & Bergman

2019). Johtaminen (management) sisältää organisaatiota ylläpitävät rakenteet, sisältäen johtamisjärjestelmät, jotka myös suuntaavat työntekijöitä tehokkaasti toimintaan (Salovaara 2017). Johtajuutta voidaan määritellä monen eri näkökulman kautta, kuten tieteen, toiminnan, työroolin ja taiteen kautta (Viitala & Jylhä 2019, luku 1). Taiteella viitataan siihen, että johtajuutta ei voida määritellä ja ennustaa tarkasti etukäteen, vaan se on luovaa toimintaa, jota johtaja luo reaaliajassa yhdessä johdettavien kanssa (Viitala & Jylhä 2019, luku 1).

Tänä päivänä johtajuustutkimus on siirtymässä johtajakeskeisestä ajattelusta suhdekeskeiseen ajatteluun (Ropo 2011). Johtajuutta voidaan toteuttaa eri mallien avulla, joita ovat esimerkiksi jaettu tiimijohtajuus, johtajuuspooli, jaettu johtajuus sekä johtajuus vuorovaikutuksena (Denis ym. 2012). Johtajuus vuorovaikutuksena on itseohjautuvuuteen keskittyvä malli (Salovaara 2017). Henkilöstön sitouttaminen itseohjautuvuuteen, yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä toiminnan kehittämiseen vuorovaikutuksen ja yhteistyön avulla on johtamisen tarkoitus (Viitala & Jylhä 2019, 17).

Johtajuutta määrittää ihmisen persoonallisuus sekä viestintä ja toiminta muiden henkilöiden kanssa (Hackman & Johnson 2013, 10). Johtajuuteen kuuluva viestintä muuttaa ihmisten asenteita ja käyttäytymistä yhteisten tavoitteiden mukaisiksi (Hackman & Johnson 2013, 11). Johtajan keskeinen tehtävä on saada ajatukset ja strategiat toiminnallistettua muuttamalla ihmisten toimintaa (Korhonen & Bergman 2019). Hyvä johtaminen luo edellytyksiä organisaation sujuvalle toiminnalle (Juuti & Vuorela 2015, 11). Organisaation johtamisessa on tärkeää kiinnittää huomioita läpinäkyvään viestintään ja työntekijöiden välisiin suhteisiin (Men & Stacks 2014). Organisaation työntekijöiden välisiä suhteita voidaan tukea johtajuudella, joka perustuu arvoihin, joissa korostetaan rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta, vastuullisuutta, avoimuutta ja johdonmukaisuutta (Men & Stacks 2014).

Esihenkilöillä on merkittävä rooli muutoksen toteutumisessa. Halutessa juurruttaa organisaatioon näyttöön perustuvaa toimintaa asiakastyössä toteutettavaksi, antavat lasten ja perheiden palveluissa toteutetut tutkimukset viitteitä siitä, että transformationaalinen johtajuus tuo parempia tuloksia (Aarons 2006; Aarons & Sommerfeld 2012). Transformationalisella johtajuudella viitataan muutosjohtamiseen, jolla tarkoitetaan oppia siitä, kuinka johtaja vie muutoksen käytäntöön johtamisen keinojen kautta (Piha & Sutinen 2020, 146-156). Johtajat voivat edistää implementointiohjelmia keskustelemalla alaistensa kanssa siitä, mitä ohjelma

tarkoittaa konkreettisesti arjessa tehtävän työn kannalta, tukemalla ohjelman sovittamista olosuhteisiin ja seuraamalla uuden toiminnon toteutumista (Lindholm & Laitila 2022).

Menetelmät, jotka on otettu käyttöön pysyvät terveydenhuollon organisaation palveluvalikoimassa silloin, kun organisaatio on luonut niitä ylläpitävät kestävä rakenteet ja työnjohdolliset tavat toimia, esimerkiksi koulutusten tarjoamisen uusille työntekijöille (Lindholm & Laitila 2022). Motivoiva ja innostava johtajuus, toimiminen esimerkkinä, käyttöön otetun menetelmän ja sen teoriataustan sekä käytänteiden ymmärtäminen ovat tekijöitä, jotka edistävät näyttöön perustuvan toiminnan juurruttamista (Kouvonen ym. 2023, 20). Näyttöön perustuvan toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että johtajat ovat sitoutuneet halutun menetelmän käyttöönottoon, osoittavat kiinnostusta sen käyttöä kohtaan ja tarvittaessa ohjaavat työryhmiään menetelmän soveltamisessa (Lindholm & Laitila 2022).

3.2 Muutokset ja uudistukset johtajuuden näkökulmasta

Nykyisessä yhteiskunnassa organisaatioiden keskeisin voimavara ovat ihmiset ja heidän osaamisensa (Juuti & Vuorela 2015, 71). Henkilöstön kehittäminen ja opastaminen ovat tärkeä osa esihenkilön työtä (Juuti & Vuorela 2015, 63-72). Muutos on prosessi, joka voi edetä hitaasti tai nopeasti (Myllymäki 2017, 20-21). Organisaation johto ja henkilökunta näkevät muutoksen usein eri näkökulmista ja tunnistavat erilaisia kehityksen esteitä tai hidasteita (Myllymäki 2017, 57). Johtajan on hyvä luoda organisaatioon muutostahto, joka toimii muutosta eteenpäin vievänä voimana ja muutosvastarintaa pienentävänä tekijänä (Myllymäki 2017, 70). Johtaja vaikuttaa organisaation kulttuuriin ja ilmapiiriin ja parhaiten implementointia edistävä johto pystyy olemaan joustava ja kiinnittämään huomiota puutteisiin tai implementoinnin esteisiin (Kouvonen ym. 2023, 19).

Hyvällä johtajalla on kattava yleiskuva ja hyvät perustiedot johtamastaan alueesta, mutta hänen ei tarvitse olla jokaisen asian asiantuntija (Myllymäki 2017, 113). Oman haasteensa johtamiseen on tuonut yhteiskunnan muutokset sekä organisaatiomuutokset (Juuti & Vuorela 2015, 12). Organisaatioiden uudistumisnopeus on jatkuvasti kiihtyvä ja ei ole realistista ajatella, että johto tietää valmiit vastaukset (Korhonen & Bergman 2019). Nykyistä organisaatioiden elämää kuvaa hektinen muutos, nopealiikkeisyys ja kilpailullisuus (Juuti & Vuorela 2015, 13). Johtajuuden ymmärtäminen on laajentumassa inhimillisempään suuntaan, jossa epä tietoisuus

on luonnollinen osa johtajuutta ja jossa johtajat ymmärretään kokonaisvaltaisina ihmisinä (Ropo 2011).

Tärkeää on valjastaa koko organisaatio uudistumistarpeiden tunnistamiseen ja ratkaisumallien kehittämiseen (Korhonen & Bergman 2019). Transformatiiviset eli muutosta edistävät johtajat kannustavat ja tukevat alaisiaan ja ottavat heidät mukaan suunnitteluun (Hackman & Johnson 2013, 114-115). Ratkaisevan tärkeää on ymmärtää toimijuuden olevan muiden kuin johtajien hallussa ja tunnustaa eriävien mielipiteiden tuottamat mahdollisuudet sekä nähdä johtajuus ja seuraajuus yhteisesti rakentuvina ilmiöinä (Tourish 2014). Kuviossa 1. esitetään asiat, jotka johtajan on syytä huomioida onnistuneessa muutoksen johtamisessa.

KUVIO 1. Onnistunut muutosjohtaminen (Korhonen & Bergman 2019).

4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa Keski-Suomen hyvinvointialueen terveydenhuollon esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotosta ja juurruttamisesta Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Tutkimuksessa selvitetään johtamisen näkökulmasta, millaisilla käytännöillä menetelmä saadaan implementoitua ja juurrutettua käyttöön Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluihin.

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymys on:

- Millaisia käsityksiä esihenkilöillä on Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnista ja johtamisen käytännöistä menetelmän juurruttamiseksi käyttöön?

5 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tämän pro gradu tutkielman aihe ja haastateltavat muodostuivat Keski-Suomen hyvinvointialueen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus (Tulsote) -hankkeen kautta. Hankkeessa koordinoidaan muun muassa erilaisia menetelmiä, joihin Lapset puheeksi -menetelmä kuuluu. Aiheen rajaus suunniteltiin myös yhdessä Tulsote-hankkeen työntekijöiden kanssa heidän tarpeitaan kuunnellen.

5.1 Tutkimuksen osallistajat

Tutkimuksessa käytettiin harkinnanvaraista otantaa, jossa haastatteluun kutsuttiin kymmenen aiheen kannalta oleellista henkilöä, joista seitsemän pystyi osallistumaan haastatteluun. Aineisto muodostui seitsemästä haastattelusta. Haastateltavat kutsuttiin tutkimukseen sähköpostin välityksellä lokakuussa 2023, Keski-Suomen hyvinvointialueelta erikseen haetun tutkimusluvan saamisen jälkeen. Haastateltaville lähetettiin tutkimuskutsun yhteydessä tiedote tutkimuksesta, suostumuslomake ja tietosuojailmoitus tutustuttaviksi ja allekirjoitettaviksi ennen haastattelua. Tutkimuksen osallistujilta kysyttiin taustatietoina, missä ja millä nimikkeellä he työskentelevät Keski-Suomen hyvinvointialueella ja millainen koulutus heillä on. Taustatiedot on listattu taulukkoon 1.

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistujien taustatiedot.

Missä työskentelee	Työnimike	Koulutus
Neuvoloiden palvelualue x 3 Kouluterveydenhuolto x 4	palveluvastaava x 6 palvelupäällikkö x 1	Terveystieteiden maisteri + esihenkilötutkinto x 5 Terveystieteiden maisteri x 1 Terveystieteiden maisteri x 1

5.2 Aineiston keruu

Aineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun ja tutkijan laatiman haastattelurungon (Liite 1) avulla. Haastattelut ovat yksi yleisimmistä laadullisen tutkimuksen

aineistonkeruumenetelmistä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Haastattelun aikana kartoitettiin esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnista ja juurruttamisesta Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Haastattelun etu tutkimusmenetelmänä on sen joustavuus ja suora vuorovaikutus tutkittavien kanssa (Hirsjärvi & Hurme 2017, 34).

Haastattelut toteutettiin ja tallennettiin Zoomin kautta vuonna 2023 marraskuun - joulukuun välisenä aikana. Teemahaastattelun tarkoituksena oli löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88). Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa haastattelutilanteesta saatiin luonteva ja kysymykset voitiin esittää siinä järjestyksessä, mikä haastattelun aikana luontevimmalta tuntui, kuitenkin seuraten haastattelurunkoa. Haastattelut etenivät tutkimushaastattelurungon mukaisesti, mutta haastateltavat pääsivät vastaamaan tutkijan laatimiin kysymyksiin omin sanoin ja tuomaan esiin omia käsityksiään Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotosta ja juurruttamisesta Keski-Suomen hyvinvointialueella. Haastattelut kestivät 13 minuutista 22 minuuttiin. Haastattelut litteroitiin ja litteroitua aineistoa tuli 61 sivua fontin ollessa Times New Roman 12 ja rivivälin 1,5. Merkitysyksiköitä, joista muodostuivat pelkistetyt ilmaukset, muodostui lopulta 78 kappaletta.

5.3 Aineiston analyysi

Aineisto käsiteltiin laadullisella sisällönanalyysillä, joka on hyvin yleisesti laadullisessa tutkimuksessa käytetty perusanalyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Tässä tutkimuksessa käytettiin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineistolähtöisen analyysin avulla tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Analyysin tavoitteena oli pyrkiä järjestämään hajanainen aineisto sanallisesti selkeään ja tiiviiseen muotoon. Valmisteluvaihe on sisällönanalyysin päävaiheista ensimmäinen, johon kuuluvat analyysiyksikön valinta, aineistoon perehtyminen ja litterointi (Elo ym. 2022). Ennen aineiston analysointia on tärkeä määrittää analyysiyksikkö, jonka määrittämistä ohjaavat aineiston laatu ja tutkimustehtävä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Tämän tutkimuksen aineistossa yksi haastattelu on yksi analyysiyksikkö. Analyysiyksiköitä oli seitsemän.

Analysoinnin ensimmäisessä vaiheessa luin litteroidut haastattelut läpi useaan otteeseen etsien analyysiyksikkö kerrallaan aineistosta tutkimuskysymyksen kannalta merkittäviä sisältöjä,

joista muodostuivat merkitysyksiköt. Tämän jälkeen aineisto redusointiin (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 123) eli löydettyistä merkitysyksiköistä muodostettiin pelkistetyt ilmaukset. Seuraavaksi on esitetty havainnollistava taulukko siitä, kuinka analyysiyksiköstä luotiin merkitysyksiköt eli pelkistetyt ilmaukset.

TAULUKKO 2. Esimerkki pelkistysten muodostamisesta.

Analyysiyksikkö	Merkitysyksikkö	Pelkistetty ilmaus
Haastattelu 1	” Ja nyten kun ollaan sitten yhdistämässä näitä toimintaohjelmia, tuossa todennäköisesti alkuvuodesta saadaan ne valmiiksi, niin sitten ne on juurrutettu sinne niihin tota toimintaohjelmiin niin että jotain sitten otetaan, siitä käyntisisällöstä pois, jotta se pystytään toteuttamaan sitten niissä ajankohdista mihin myös se sitten suunnitellaan ”	Toimintaohjelmiin sisällyttäminen
Haastattelu 1	” Mun mielestä se on niinku olennaista, että se juurrutetaan niin että se ei ole päällekkäin minkään toisen menetelmän tai tuota tämmöisen THL:n suosituslomakkeen kanssa, että se on niinku se on sitten niinku saadaan järjestettyä niin, että ei tosiaan terveydenhoitajilla tule tunne siitä, että tehdään päällekkäistä työtä, että täytetään erilaisilla menetelmillä sitten ne käyntisisällöt	Ei päällekkäisiä lomakkeita
Haastattelu 1	”Vaan että saadaan se toimintamalli niin hyväksi hiottua, että se toimii sitten sekä sitten siinä työssä että se on niinku perheille hyvä... että se pitää saada sitten vaan vaan järkevöitettyä sitä toimintamallia sitten siinä”	Toimintamallin kehittäminen
Haastattelu 1	”Joo ja tietysti se, että kun se otetaan käyttöön sitten sekä raskausaikana että lapsuusiässä, niin se tulee siellä raskausaikana jo tutuksi sitten ja sitten kun se siellä lapsuusiässä otetaan uudestaan ja sitten koulumaailmassa ja myöhemminkin niin niin se on niinku helpompi juurruttaa sitten siihen käyttöön”	Käyttö (lapsuuden) eri vaiheissa, jonka myötä tulee tutuksi.
Haastattelu 1	”No varmasti se on se minkälälaista viestintää itse siitä menetelmästä antaa eteenpäin... että saa sen niinku hyvän tuota viestinnän ja flown vietyä eteenpäin, että sillä on tosi iso merkitys, että mitä itse siitä niinku viestii eteenpäin”	Viestinnän tärkeys

Haastattelu 1	” jos mä seison sen takana niin se on helpompi työntekijöiden ottaa käyttöön että näinhän se niinku on että mitä paremmin sen on esihenkilönä niinku pureskellut sen ajatuksen itselleen niin niin sen helpompi se on viedä eteenpäin”	Menetelmän takana seisominen
Haastattelu 1	”Tarvis sitä vielä vielä tarkemminkin niinku perehtyä siihen”	Perehtyminen menetelmään
Haastattelu 1	” että ihan en välttämättä koe tarpeelliseksi ihan sitä koko menetelmäkoulutuksen käymistä itselleni, että tota...että semmoinen esihenkilöiden lapset puheeksi menetelmäkoulutus voisi olla erillinen”	Esihenkilöiden koulutus
Haastattelu 1	” No noi buustauskoulutukset on sellainen mitä toivotaan että niitä jatkossakin on säännöllisin väliajoin jotta se pysyy”	Kertauskoulutus
Haastattelu 1	”että kaikki sitä alkaa säännön mukaisesti sitten tekemään niin niin sillä tavalla se tulee sitten se menetelmä sinne työyksikköihin ja työntekijöillekin sitten tutummaksi”	Säännönmukainen käyttö
Haastattelu 1	”No ajattelisin niin, että niitä boostauskoulutuksia pitäisi olla säännöllisesti, jotta, ne voi olla aika lyhkäisiäkin, että tota se olisi semmoinen niinku hyvä. Hyvä että olisi säännöllisesti. Ei ehkä kuukausittain, mutta tota joku tunnin mittainen lyhyt briiffaus, niin siinä voisi sitten kysyä sitten työntekijätkin, että jos on jotain semmoista mielen päällä näiltä menetelmäkouluttajilta”	Kysyminen menetelmäkouluttajilta

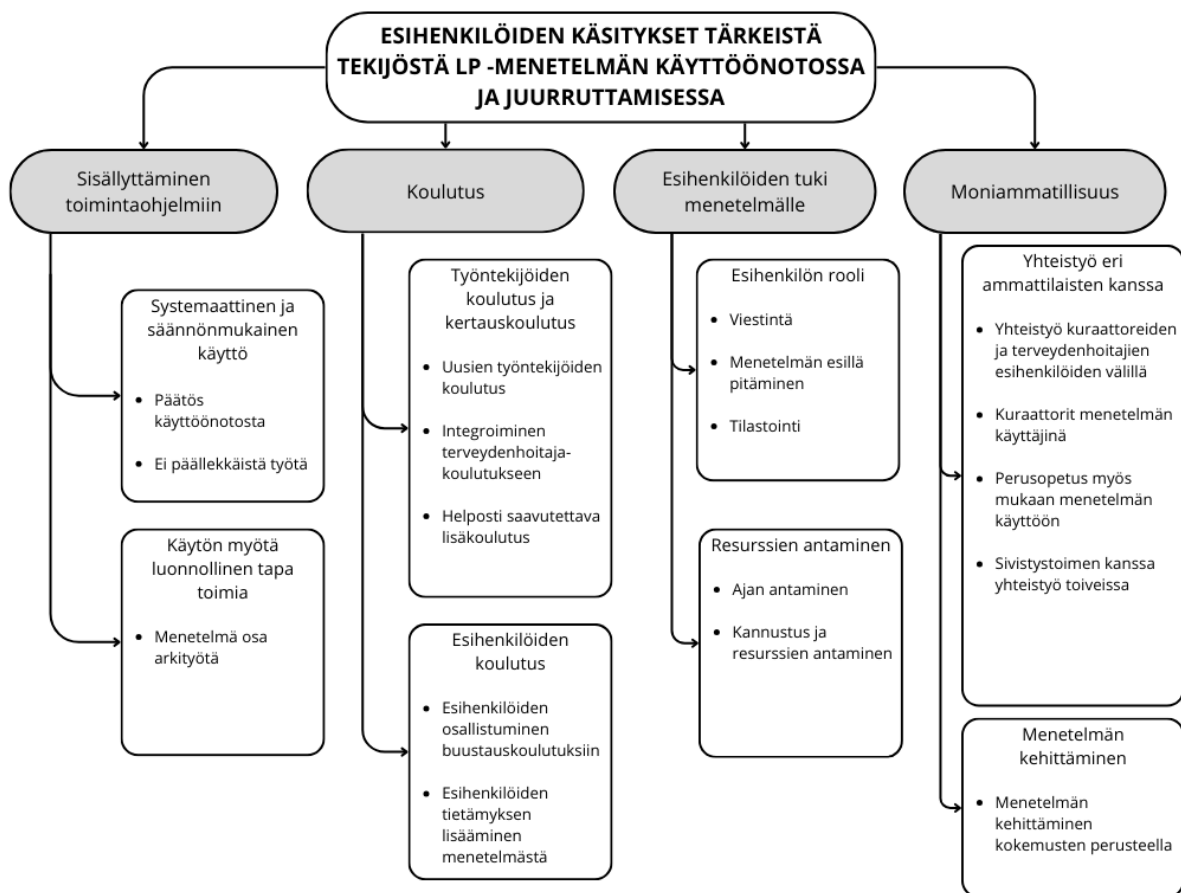
Toinen sisällönanalyysin vaiheista on analyysivaihe, jossa aineisto ryhmitellään (Elo ym. 2022). Pelkistettyjen ilmausten muodostamisen jälkeen klusteroin eli ryhmittelin aineiston (Tuomi & Sarajärvi 2018. 124). Klusterointi tapahtui järjestelemällä pelkistetyt ilmaukset alaluokiksi. Alaluokat muodostuivat etsimällä pelkistetyistä ilmauksista samanlaisuuksia ja erilaisuuksia ja ryhmittelemällä pelkistetyt ilmaukset niiden mukaan. Seuraavana vaiheena oli abstrahointi eli käsitteellistäminen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125), jossa muodostin alaluokista yläluokat ryhmitellen samankaltaiset alaluokat yläluokaksi. Tämän jälkeen yläluokista muodostettiin vielä niitä kuvaavat teemat. Jokaiselle ala- ja yläluokalle sekä teemalle annettiin mahdollisimman hyvin sen sisältöä kuvaava nimi. Seuraavassa on esitetty havainnollistava taulukko eri luokkien luomisesta.

TAULUKKO 3. Luokkien muodostaminen.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Teema
<p>Menetelmän saaminen osaksi arkipäivää, kun siitä puhutaan enemmän</p> <p>Menetelmän käytön ja kokemuksen kautta tulee luonnolliseksi tavaksi toimia.</p> <p>Käyttö (lapsuuden) eri vaiheissa, jonka myötä tulee tutuksi.</p> <p>Keskustelujen tekeminen kouluttautumisen jälkeen</p>	Menetelmä osa arkityötä	Käytön myötä luonnollinen tapa toimia	Sisällyttäminen toimintaohjelmiin
<p>Säännönmukainen käyttö</p> <p>Käyttöönotto vaatii segmentoinnin</p> <p>Tekemisen kautta juurtuminen</p> <p>Systemaattinen käyttöönotto</p> <p>Systemaattinen käyttöönotto toimintaohjelmiin</p> <p>Menetelmän pilotointi</p> <p>Toimintaohjelmissa ja palveluketjuissa huomioiminen</p> <p>Selkeyttä kenelle tulee käyttöön ja pilotointi</p> <p>Laajempi käyttöönotto</p>	Päätös käyttöönotosta	Systemaattinen ja säännönmukainen käyttö	
Ei päällekkäisiä lomakkeita	Ei päällekkäistä työtä		

6 TULOKSET

Seuraavassa esitellään tutkimuksessa esiin nousseet tulokset, joista käy ilmi, mitkä asiat haastateltavat käsittivät tärkeiksi Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla haastateltavien näkemykset luokiteltiin neljään eri teemaan: 1) sisällyttäminen toimintaohjelmiin, 2) koulutus, 3) esihenkilöiden tuki menetelmälle ja 4) moniammatillisuus. Teemat jakaantuivat kahdeksaan yläluokkaan, jotka olivat systemaattinen ja säännönmukainen käyttö, käytön myötä luonnollinen tapa toimia, työntekijöiden koulutus ja kertauskoulutus, esihenkilöiden koulutus, esihenkilön rooli, resurssien antaminen, yhteistyö eri ammattilaisten kanssa ja menetelmän kehittäminen. Kuviossa 2 on esitetty nämä teemat sekä niiden ylä- ja alaluokat.

KUVIO 2. Esihenkilöiden käsitykset tärkeistä tekijöistä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueella.

Seuraavaksi esitellään tarkemmin tutkimuksessa esiin nousseita teemoja ylä- ja alaluokkineen. Tutkimuksessa esiin nousseita teemoja ja luokkia havainnollistetaan aineistosta poimituilla alkuperäisilmaisuilla.

6.1 Sisällyttäminen toimintaohjelmiin

Sisällyttäminen toimintaohjelmiin -teema rakentuu kahdesta eri yläluokasta, jotka ovat systemaattinen ja säännönmukainen käyttö ja käytön myötä luonnollinen tapa toimia. Analyysin perusteella Lapset puheeksi -menetelmän sisällyttäminen toimintaohjelmiin on tärkeää Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottamisessa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Haastateltavat kertoivat, että menetelmä juurtuu parhaiten käyttöön, kun se otetaan osaksi toimintaohjelmaa ja se tarjotaan systemaattisesti kaikille käyttöön (lainaus 1). Tärkeää on tehdä päätös LP -menetelmän käyttöön ottamisesta. Haastateltavat toivat esiin näkemyksen siitä, että jos menetelmää ei juurruteta toimintaohjelmaan, niin sen käyttäminen loppuu (lainaus 2). Systemaattinen ja säännönmukainen käyttö muodosti yläluokan sisällyttäminen toimintaohjelmiin -teeman alle. Toimintaohjelmiin sisällyttämiseen liittyen haastateltavat kokivat tärkeäksi menetelmän systemaattisen ja säännönmukaisen käyttämisen, jonka avulla menetelmä juurtuu parhaiten käyttöön (lainaus 3). Esihenkilöt kertoivat myös, että on tärkeää huolehtia siitä, että uuden menetelmän käyttöönoton myötä ei tule päällekkäistä työtä vanhojen toimintatapojen kanssa (lainaus 4).

Käytön myötä luonnollinen tapa toimia muodostaa yläluokan sisällyttäminen toimintaohjelmiin -teeman alle. Toimintaohjelmiin sisällyttämiseen liittyen haastateltavat nostivat esiin menetelmän käytön tärkeyden näkökulmasta, jossa menetelmästä tulee käytön ja kokemuksen myötä luonnollinen tapa toimia (lainaus 5). Luonnollisen työskentelytavan myötä menetelmää osataan käyttää siihen sopivissa tilanteissa luontaisesti.

Lainaus 1:

”Mutta että varmasti varmasti tosiaan se vaatii sen, että se tulee niinku osaksi jotain toimintaohjelmaa jollain palvelualueella ja se niinku systemaattisesti tarjotaan kaikille, niin silloin se varmasti juurtuisi parhaiten käyttöön.”

Lainaus 2:

”Se täytyy juurruttaa meidän toimintaohjelmaan, koska jos sitä ei ole laitettu sinne toimintaohjelmaan, niin se ikävä kyllä sammuu. se on todettu monessa muussakin asiassa, että jos ei ole siellä osana sitä toimintaohjelmaa jota kaikki noudattaa., niin se on mun mielestä se lähtökohta on ihan alusta alkaen, että muuten se ei tule jäämään meidän rakenteisiin.”

Lainaus 3:

”Kyllähän varmasti se niin kun se lähtee siitä johdosta ja siitä, että valitaan se jossain tietyssä palvelussa niinku käytettäväksi menetelmäksi, niin se silleen, että sitä systemaattisesti käytettäisiin joissain tietyissä tilanteissa. Niin se on varmasti semmoinen asia, mikä vaikuttaisi siihen juurruttamiseen ja sen käyttöönottoon, että sitten jos se jää niin kun, jos sen tuo uutena työmenetelmänä jollekin työntekijäryhmille ja sitä ei niin kun tavallaan sisällytetä mihinkään toimintaohjelmaan niin herkästi siinä käy niin, että sitä ei ehkä sitten oteta käyttöön että, se vaatisi melkein sen, että se on niin kun systemaattisesti käytössä joissain tietyissä tilanteissa jollain palvelualalla. Niin mä näen että se niin kun tekisi sen, että se juurtuis sitten käyttöön.”

Lainaus 4:

” Mun mielestä se on niinku olennaista, että se juurrutetaan niin että se ei ole päällekkäin minkään toisen menetelmän tai tuota tällöisen THL:n suosituslomakkeen kanssa, että se on niinku se on sitten niinku saadaan järjestettyä niin, että ei tosiaan terveydenhoitajilla tule tunne siitä, että tehdään päällekkäistä työtä, että täytetään erilaisilla menetelmillä sitten ne käytöissä.”

Lainaus 5:

” sitähan pitää tavallaan. mä ajattelen niinku harjoitella niin kauan kunnes se on täällä on sellainen luontainen tapa työskennellä ja että se on niin luonnollinen työväline että sitten kun havaitsee että hei nyt mulla on fiilis, että tässä kohdalla tää voisi ollakin toimiva. Niinku on tarpeeksi monta kertaa tehnyt sitä ehkä on sillein vängällä, että nyt mä harjoittelen tätä. sitten kun se on niinku semmoinen selkäytimessä se toimintamalli niin sitten pystyy varmasti paremmin myöskin ottaa oikeasti sitä silloin kun se huoli herää niin käyttöön...Mutta kokemus sen sitten opettaa.”

6.2 Koulutus

Toisena teemana aineistosta nousi esiin koulutus. Tämä teema muodostuu kahdesta yläluokasta, jotka ovat työntekijöiden koulutus ja kertauskoulutus ja esihenkilöiden koulutus. Haastateltavat näkivät Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen olevan tärkeä tekijä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Haastateltavat nostivat esiin kertauskoulutusten toteuttamisen säännöllisin väliajoin, olevan toivottavaa menetelmän käytössä pysymisen kannalta (lainaus 6). Työntekijöiden koulutukseen liittyen tuotiin esiin myös työntekijöiden vaihtuvuus ja uusien työntekijöiden ja sijaisten kouluttamisen tärkeys osana LP- menetelmän käyttöönottoa ja juurruttamista Keski-Suomen hyvinvointialueelle (lainaus 7). Haastateltavat nostivat esiin sen, että on tärkeä muistaa tarjota Lapset puheeksi -koulutus myös uusille työntekijöille (lainaus 8). Aineistossa nostettiin esiin myös mahdollisuus integroida Lapset puheeksi -menetelmäkoulutus jo terveydenhoitajakoulutukseen. Menetelmäkoulutuksen sisällyttäminen terveydenhoitajakoulutukseen varmistaisi kaikkien terveydenhoitajien osaamisen Lapset puheeksi -menetelmän käyttämisestä ja sen, että kaikilla uusilla työntekijöillä ja sijaisilla olisi menetelmäkoulutus valmiiksi käytyinä (lainaus 9).

Esihenkilöiden koulutukseen liittyen haastateltavat toivat esiin kiinnostuksen esihenkilöille suunnatusta koulutuksesta ja yleisesti esihenkilöiden mahdollisuudesta osallistua koulutuksiin. Haastatteluissa nostettiin esiin näkemys siitä, että esihenkilöille voitaisiin tarjota erillistä menetelmäkoulutusta (lainaus 10). Lisäksi haastateltavat kertoivat, että esihenkilöillä olisi tärkeää olla mahdollisuus osallistua menetelmäkoulutukseen, jotta heidän tietämyksensä menetelmästä lisääntyisi (lainaus 11).

Lainaus 6:

” No noi buustauskoulutukset on sellainen mitä toivotaan että niitä jatkossakin on säännöllisin väliajoin jotta se pysyy”

Lainaus 7:

”Koska meillä on henkilöstössä paljon vaihtuvuutta. Kuten tiedetään terveydenhuollossa, niin siellä tulee nytkin vaikka meillä pitäisi kaikkien olla käyty tää koulutus niin mä tiedän että siellä on tosi monta uutta sijaista jotka eivät ole käyneet sitä koulutusta, että se on musta niinku semmoinen tärkeä asia.”

Lainaus 8:

”muistetaan että kun tulee uusia niin koulutetaan myös niitä että ei käy sitten siinä kohdassa kun uusi työntekijä tulee ja siltä puuttuu menetelmäkoulutus niin sitten se unohtuu.”

Lainaus 9:

”Se olisi tärkeä vaikka että se olisi siellä mukana siellä jo siellä koulutuksessa, vaikka terveydenhoitajakoulutuksessa. Silloin se olisi aina niinku automaatio.”

Lainaus 10:

” että ihan en välttämättä koe tarpeelliseksi ihan sitä koko menetelmäkoulutuksen käymistä itselleni, että tota...että semmoinen esihenkilöiden lapset puheeksi -menetelmäkoulutus voisi olla erillinen”

Lainaus 11:

”jos esihenkilö osallistuisi kun niitä boostauspäiviä olisi, niin sekin tietenkin auttaisi, että vähän niinku pysyisi itekin kartalta siitä menetelmästä... että ehkä tavallaan itsellekin tekisi hyvää olla vähän kartalla paremminkin siitä.”

6.3 Esihenkilöiden tuki menetelmälle

Kolmantena teemana analyysin tuloksena oli esihenkilöiden tuki menetelmälle. Tämä teema jakaantui kahteen eri yläluokkaan, jotka olivat esihenkilön rooli ja resurssien antaminen. Haastateltavat korostivat esihenkilöillä olevan paljon mahdollisuuksia vaikuttaa menetelmän käyttöönottoon. Esihenkilön rooli nousi tutkimuksen tuloksissa tärkeäksi tekijäksi menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa. Esihenkilön roolia käsiteltiin viestinnän, menetelmän esillä pitämisen ja tilastoinnin kautta. Haastateltavat kokivat, että työntekijöiden on helpompi ottaa menetelmä käyttöön silloin, kun he itse seisovat menetelmän takana (lainaus 12). Merkitykselliseksi koettiin se, että esihenkilöt näkevät menetelmän tärkeänä ja mahdollistavat sen käytön (lainaus 13). Haastateltavat kertoivat, että he pystyvät vaikuttamaan yhdessä työntekijöiden kanssa siihen, missä kohtaa menetelmää käytetään ja muistuttamaan työntekijöitä menetelmän käytöstä (lainaus 14). Haastateltavat kokivat tärkeänä myös esihenkilöiden yhteisen linjan menetelmästä, sen käyttöönotosta ja eteenpäin viemisestä (lainaus 15). Haastateltavat toivat esiin viestinnän tärkeyden. Sillä, millaista viestintää

menetelmästä annetaan eteenpäin, koettiin olevan iso merkitys (lainaus 16). Viestinnän kannalta menetelmän pitäminen esillä puheissa ja kokouksissa nähtiin olevan merkittävä asia (lainaus 17). Myös toimintaohjelmien päivittämisen yhteydessä koettiin olevan tärkeää pitää Lapset puheeksi -menetelmä esillä ja muistuttaa menetelmästä sekä sen käytöstä (lainaus 18). Myös menetelmän käytön seuranta ja tilastointi nousivat esiin tärkeinä tekijöinä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Haastateltavat nostivat esiin, että on tärkeää tilastoida menetelmän käyttöä, jolloin voidaan varmistua menetelmän käyttämisestä (lainaus 19 & 20). Haastateltavat kertoivat, että tilastoinnin on tärkeä toimia niin, että se mahdollistaa tilastointimerkinnän laittamisen, joka mahdollistaa menetelmän käytön seuraamisen (lainaus 21). Lisäksi haastateltavat toivat esiin, että Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen käymisen seuraaminen ja tilastointi on tärkeää LP -menetelmän implementoinnissa ja juurruttamisessa (lainaus 22).

Resurssien antaminen muodosti yläluokan osana esihenkilöiden tuki menetelmälle -teemaa. Resurssien antamista käsiteltiin kannustuksen sekä resurssien ja ajan antamisen kautta. Haastateltavat toivat esiin esihenkilöiden antaman kannustuksen ja resurssien antamisen tärkeyden. Haastateltavat toivat esiin, että esihenkilöiden kannustus kouluttautumaan menetelmän käyttöön ja mahdollisuuksien ja ajan antaminen arjessa työn keskellä on tärkeää menetelmän käyttöönoton kannalta (lainaus 23). Myös hyötysuhteen näkeminen koettiin tärkeänä ajan antamisen näkökulmasta (lainaus 24). Menetelmälle nyt annettava aika on hyödyllistä pitkällä aikavälillä edistäen lasten ja perheiden hyvinvointia. Osana kannustusta, haastateltavat nostivat esiin myös, että esihenkilöiden on tärkeä pystyä perustelemaan työntekijöille, miksi menetelmä on hyvä ottaa käyttöön (lainaus 25). Haastateltavat perustelivat ajan antamista sillä, että painostamalla työntekijöitä kiirehtimään menetelmän käyttämistä ajateltiin työntekijöiden uupuvan ja ottavan negatiivisen lähentymistavan menetelmää kohtaan (lainaus 26).

Lainaus 12:

” jos mä seison sen takana niin se on helpompi työntekijöiden ottaa käyttöön että näinhän se niinku on että mitä paremmin sen on esihenkilönä niinku pureskellut sen ajatuksen itselleen niin niin sen helpompi se on viedä eteenpäin ”

Lainaus 13:

”Onhan se nyt iso merkitys, että jos johto tavallaan on sen takana ja näkee sen tärkeänä ja antaa siihen niinku resurssit ja ajan niin silloin se myös antaa sen mahdollisuuden juurruttaa sen menetelmän meidän käyttöön.”

Lainaus 14:

”Että kyllähän esihenkilö yhdessä työntekijöiden kanssa pystyy paljon vaikuttamaan mihin kohtaan näitä, vaikka menetelmiä käytetään ja muistuttamaan niistä ja siihenkin esihenkilöillä on iso rooli siinä, että juurtuuko se meillä vai niin kun ei, että jos me muistutetaan ja pidetään sitä tärkeänä.”

Lainaus 15:

”Ja sitä koulutetaan ja muistutetaan ja sitä pidetään niinku tärkeänä yhteisenä linjana, vaikka nyt meistä esihenkilöistä niin jokainen on tärkeä, että ne vie sitä asiaa, että se on niinku tärkeä ja sitten hyväksi todettu menetelmä.”

Lainaus 16:

”No varmasti se on se minkälaista viestintää itse siitä menetelmästä antaa eteenpäin... että saa sen niinku hyvän tuota viestinnän ja flown vietyä eteenpäin, että sillä on tosi iso merkitys, että mitä itse siitä niinku viestii eteenpäin”

Lainaus 17:

”No tietenkin kun sitten tehdään ja seurataan ja tuetaan siinä, niin sehän pitää sen menetelmän ikäänkuin esillä. Elikkä että kokouksissa ja muissa tapaamisissa muistetaan tää menetelmä ja pidetään se esillä ja sen hyödyt.”

Lainaus 18:

”Kun me päivitetään meidän toimintaohjelmaa, niin meidän pitää pitää Lapset puheeksi -menetelmä siellä esillä ja mainita niissä tilanteissa, että näissä erityisen tuen tai erityisen kun huoli herää, niin silloin otetaan Lapset puheeksi -keskustelu esiin niin käytetään ja muistutetaan työntekijöitä, että kun he on käynyt koulutuksen, niin he myös sitten tuota käyttää sitä menetelmää.”

Lainaus 19:

”Varmaan meidän pitää nyt sitä seurata sitten tuolta extraportin siis näiden tilastoinnin kautta, että varmasti niitä on käytetty.”

Lainaus 20:

”Ja sitten että seurataan ja tilastoidaan että miten paljon sitä tehdään.”

Lainaus 21:

”Että tietenkin, että jos näitä keskusteluja tai neuvonpito käydään, niin tää meidän tilastointi olisi semmoinen, että se mahdollistaa tän tilastointimerkinnän ja sitä myöten seurata sen käyttämistä... osana tässä kehittämisessä.”

Lainaus 22:

”Seurata tietysti, niin kun on mikä tahansa koulutus, mikä meidän henkilökunnalla ikään kuin pitäisi olla niin kyllähän me seurataan meidän koulutuksia.”

Lainaus 23:

”Kannustaa kouluttautumaan menetelmään ja antaa sitten sitä mahdollisuutta ja aikaa siellä arjen työssä harjoittaa käyttöönoton juurruttamista. Elikkä se vaatii myös sitä, että tsemppausta täältä esihenkilön näkökulmasta ja sitten sitä muistutetaan.”

Lainaus 24:

”Kyllä mä näkisin sen että annetaan se aika. Ja sitten, että nähtäisiin siitä se hyötysuhde mikä siitä tulee että kun me kaikki tavoitellaan kumminkin sitä lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja niiden kotona selviytymistä ja pärjäämistä, että nähtäisiin niinku pitkällä aikavälillä se hyötysuhde siis. Niin se aika. Riittävästi aikaa.”

Lainaus 25:

”Niin kun pystyä perustelemaan esihenkilöiden, miksi tämä on hyvä ja sitten kannustaa siihen, että nyt kun kokeilet tätä käyttää ja antaa aikaa työntekijöille, tavallaan sanoittaakin se että hei että nyt sulla on, sä voit käyttää työaikaa tähän että sä otat niinku ja harjoittelet tän käyttöä”.

Lainaus 26:

”että annetaan aikaa tälleen tän käyttönotolle ja riittävästi että ei kauhealla höyryllä tässä kaiken muutoksen keskellä niinku ei liian voimakkaasti painosta sit työntekijöitä että ottaa tätä käyttöön. Vaan, että se on koko ajan puheissa... ja tota että kun mehän ollaan ne meidän palveluvastaavat vähän siinä niinku semmoisena puskurina, että mitä ylhäältäpäin tulee meille ohjeistuksia, niin me viedään sitä eteenpäin ja taas sitten päinvastoin viedään viestejä sitten meidän niinku esihenkilölle päin niin jotenkin että se olisi se meille tuleva tieto sieltä niin sanotusti ylhäältä niin se olisi sellaista, että meidän ei tarvitsisi painostaa niitä työntekijöitä. Mä ajattelen että se että jos me uuvutetaan ne niin ne uupuu. Ja sitten ei jakseta tehdä mitään ja sitten tulee semmoinen hirmu negatiivinen kielteinen kanta jos pakotetaan kauhealla kiireellä tekee ja ottaa käyttöön tää.”

6.4 Moniammatillisuus

Neljäntenä teemana aineistossa nousi esiin moniammatillisuus, joka jakaantui kahteen yläluokkaan: yhteistyö eri ammattilaisten kanssa ja menetelmän kehittäminen. Moniammatillisen yhteistyön ja yhdessä tekemisen koettiin olevan tärkeä tekijä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle (lainaus 27). Haastateltavat toivat esiin myös toiveen moniammatillisuuden mahdollisuudesta menetelmäkoulutuksissa (lainaus 28). Moniammatillisuuteen liittyen haastateltavat nostivat esiin kuraattorien tärkeyden menetelmän käyttäjinä ja yhteistyön kuraattorien ja terveydenhoitajien esihenkilöiden välillä (lainaus 29). Lisäksi haastattelussa korostettiin yhteistyön tärkeyttä eri ammattilaisten kanssa, kuten kuraattorien, psykologien, terveydenhoitajien ja lääkäreiden välistä yhteistyötä (lainaus 30). Haastateltavat toivat esille myös näkemyksen perusopetuksen mukaan tulosta menetelmän käyttöön (lainaus 30) sekä toiveen sivistystoimen kanssa tehtävästä yhteistyöstä (lainaus 31).

Toive menetelmän kehittämisestä nousi tärkeäksi osaksi moniammatillisuuteen liittyen muodostaen yläluokan moniammatillisuus -teeman alle. Haastateltavat kertoivat toivovansa menetelmän kehittämistä käyttökokemusten ja palautteen perusteella (lainaus 32). Haastateltavat kertoivat toivovansa, että käyttökokemuksia tullaan kuulemaan ja muutoksia olisi mahdollista tehdä, mikäli huomataan ettei jokin osa menetelmää toimi arkityössä (lainaus 33). Käyttökokemusten kuulemisen uskottiin myös motivoivan työntekijöitä menetelmän käyttöönotossa (lainaus 33).

Lainaus 27:

”No ehkä semmoinen moniammatillisuus, että tavallaan niin kun se olisi monessa paikassa käytössä ja tavallaan niinku mulla itsellä on esimerkiksi kokemusta siitä, että suun terveydenhuolto oli aktiivinen esimerkiksi menetelmän käytössä, niin sitä tavallaan, että sitä tulisi joka paikasta ja tulisi niitä neuvonpitoja ja että se ei olisi vaan että joku yksikkö tekee niin... Että tehtiin sen asian eteen yhdessä töitä.”

Lainaus 28:

”Että olisi tavallaan se olisi helppo, että ehkä sellaista tukea, että sitten se pystyisi myös juurruttamaan kun voisi aktiivisesti koko ajan kouluttaa, että se ei olisi niinku vaikka terveydenhoitajaryhmässä voi olla ihan niinku moniammatillinen ryhmä mihin ryhmään pääsisi mukaan.”

Lainaus 29:

”Kyllä mä ajattelen, että meidän pitää opiskeluhuollon kuraattoreiden lähinnä kuraattoreiden, no samoja esihenkilöitä kuin psykologien, mut mä ajattelen kuraattorityö ja terveydenhoitajatyö että se olisi semmoista saumatonta ja kuka niin kun missäkin tilanteessa sitten tätä käyttää, että ehkä mä esimiestyön kannalta ajattelen, että vielä avoimempaa semmoista avoimempaa puhetta kuraattoreiden palveluvastaavien kanssa.”

Lainaus 30:

”Mä näkisin, että tää olisi niin hyvä oiva menetelmä koko opiskeluhuollon toimijoille niin kuraattorit, psykologeille, terveydenhoitajille kaikille myös lääkäreille kokonaisuudessaan oppilashuollon palveluissa ja tuota näissä moniammatillisen työryhmän työotteena tää olisi mun mielestä semmoinen niinku ois mukaan lukien se opetustoimii, että opetustoimi on yksi semmoinen meidän keskeisimpiä yhteistyökumppaneita niin tän opetustoimen mukanaolon tässä koulutuksessa niin sen mä näen kyllä hyvin tärkeänä ja arvokkaana.”

Lainaus 31:

”Kun tää on tällöinen systeeminen menetelmä, niin tää ei ole pelkkä sotetyökalu että tähänn tarvittais sivistys mukaan ja siinä tietysti tarvitsisi ehkä vähän vieläkin korkeamman johdon avauksia sinne sivistysjohdon suuntaan että itse ainakin ajattelisin

ja mitä oon sivistysjohtoa tavannut kun ollaan tuolla kuntakierroksia käyty, muistanut ottaa tän Lapset puheeksi -menetelmän esille aina ja kertonut siitä, että tää on ja näin niissä kunnissa. Varsinkin missä se ei ole käytössä, mutta että ihan hirveästihän se asia ei ole kuitenkaan sillä edennyt, että sitä tietysti toivoisin.”

Lainaus 32:

”Kun siitä ruvetaan saamaan sitä kokemusta...käsittääkseni kuitenkin on, että sitä pystytään sitten päivittämään ja tarkoitus onkin että heti kun me otetaan se käyttöön laajamittaisesti ja sieltä tulee sitä henkilöstöltä palautetta, niin sitten voitaisiin myös laittaa sitten sinne Mieli ry:lle viestiä, että sitä voitaisiin jotenkin sitten tarvittaessa niitä kysymyksiä ja kysymysten tai tematiikkojen asettelua sitten ehkä vaikuttaa ja muuttaa. En tiedä onnistuuko se, mutta tää on niinku tietysti meidän toive.”

Lainaus 33:

”No mä toivoisin, että kun me saamme lisää, niin kun sitä palautetta ja sellaista kokemusta, että mitenkä tää toimii meidän neuvolatyössä, niin meitä kuultaisiin, että mä ymmärrän, että tää on menetelmä joka on niin kun niin sanotusti lanseerattu. Mutta mä myös toivoisin sen niin, että meidän niillä kokemuksilla olisi merkitystä, että voitaisiin tehdä jotain muutoksia, mikäli se huomataan systemaattisesti että se ei toimi niin mä uskon että se myös motivoisi näitä meidän työntekijöitä ihan eri tavalla käyttämään tätä menetelmää.”

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Tarkastelin tässä tutkimuksessa esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnista ja juurruttamisesta Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Haastateltavat toivat esille laajan joukon tekijöitä, jotka ovat tärkeitä Lapset puheeksi - menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että kyseisen menetelmän sisällyttäminen toimintaohjelmiin, koulutus, esihenkilöiden tuki menetelmälle ja moniammatillisuus ovat tärkeitä tekijöitä Lapset -puheeksi menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Lapset puheeksi -menetelmän juurruttamiseksi Keski-Suomen hyvinvointialueelle tarvitaan menetelmän sisällyttämistä toimintaohjelmiin, jolloin sen käytöstä tulee säännönmukaista ja luonnollista toimintaa. Tätä tukee myös Lindholmin ja Laitilan (2022) näkemys, jonka mukaan johtajat voivat edistää implementointiohjelmia keskustelemalla alaistensa kanssa siitä, mitä ohjelma tarkoittaa konkreettisesti arkityön kannalta ja tukemalla sen sovittamista olosuhteisiin. Lapset puheeksi -menetelmän ottaminen osaksi arkityötä tukee kyseisen menetelmän juurtumista ja tekee sen käytöstä luonnollisen osan lasten, nuorten ja perheiden palveluissa työskentelevien henkilöiden työtä. Systemaattisen käyttöönoton ja luonnollisen työskentelytavan muodostumisen myötä työntekijät pystyvät käyttämään Lapset puheeksi -menetelmää itseohjautuvasti. Viitalan ja Jylhän (2019, 17) mukaan työntekijöiden sitouttaminen itseohjautuvuuteen tapahtuu johtamisella, joka keskittyy yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä toiminnan kehittämiseen vuorovaikutuksen ja yhteistyön avulla. Kuviossa 1 (Korhonen & Bergman 2019) tuotiin esiin ihmisten osallistamisen olevan olennainen osa onnistunutta muutosjohtamista. Luonnollisen työskentelytavan ja itseohjautuvuuden kautta työntekijöitä on mahdollista osallistaa enemmän menetelmän käyttöönottoon ja sen myötä juurruttamiseen.

Menetelmäkoulutus työntekijöille sekä myös esihenkilöille on tärkeä osa Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa ja juurruttamista Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Myös Shklarski (2020) toteaa henkilöstön osaamisen ja osaamisen kehittämisen olevan keskeinen tekijä menetelmän implementoinnissa. Koulutuksen myötä työntekijöillä on tietoa menetelmästä ja sen käytöstä. Esihenkilöiden on myös helpompi tukea työntekijöitä

menetelmän käyttöönotossa, kun heillä itsellään on tietämystä menetelmästä. Tätä tukee lisäksi Kouvosen ym. (2013, 19) näkemykset, jossa todetaan henkilöstön osaamiseen vaikuttavan koulutus menetelmän käytöstä. Myös kuviossa 1 (Korhonen & Bergman 2019) tuotiin esiin osaamisen varmistamisen tärkeys osana onnistunutta johtamista. Esihenkilöiden oma osallistuminen yhteisiin Lapset puheeksi -menetelmäkoulutukseen toimisi myös esihenkilöille hyvänä paikkana kohdata johtamiaan työntekijöitä ja implementoida samalla Lapset puheeksi -menetelmää.

Esihenkilöiden omasta näkökulmasta heidän tukensa Lapset puheeksi -menetelmälle edistää LP- menetelmän juurtumista Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Esihenkilöiden tietämys menetelmästä ja menetelmästä eteenpäin viestimisen laatu vaikuttavat LP -menetelmän käyttöönottoon ja sen myötä juurtumiseen. Tätä tukee myös Hackmanin ja Johnsonin (2013, 11) näkemys johtajien viestinnästä, joka muuttaa ihmisten asenteita ja käyttäytymistä yhteisten tavoitteiden mukaisiksi. Myös Menin ja Stacksin (2014) mukaan organisaation johtamisessa on tärkeää kiinnittää huomiota viestintään. Esihenkilöiden viestinnällä on merkitys siihen, miten työntekijät ottavat Lapset puheeksi -menetelmän vastaan ja millä tavalla he suhtautuvat siihen. Myös kuviossa 1 (Korhonen & Bergman 2019) esitettiin monikanavaisen viestinnän olevan olennainen osa muutosjohtamista. Haastatteluissa esiin nousi palveluvastaavien toimiminen viestinnässä puskureina työntekijöiden ja omien esihenkilöidensä välillä. Haastatteluissa esiin nousi toive ylhäältä päin tulevien ohjeistusten huomioivan työntekijöiden ajan tarpeen, jotta he itse voivat viestiä eteenpäin menetelmästä positiivisesti ja aikaa antaen. Tämä motivoi työntekijöitä ottamaan menetelmän käyttöön ja voidaan välttää myös haastateltavien esiin tuoma työntekijöihin kohdistuva uupumisen riski. Haastateltavat kertovat vievänsä viestejä myös toisinpäin työntekijöiltään omille esihenkilöilleen. Tämä on hyvä asia, jotta ylemmälle johdolle saadaan vietyä palautetta ja käyttökokemuksia menetelmästä. Esihenkilöiden antama tuki ja resurssit menetelmän käyttöönotolle ovat tärkeitä tekijöitä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottamisessa ja juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Resurssien antamisen näkökulma on linjassa myös Cowien ym. (2020) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan uutta menetelmää implementoitaessa on tärkeää huomioida se, miten menetelmän vaatimukset huomioidaan työajassa ja resursseissa.

Tämän tutkimuksen perusteella menetelmän käytön tilastointi lisää Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa ja juurruttamista Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Näin ollen uuden tiedon ylläpitämisen ja seurannan näkökulma nousi esiin sekä tässä tutkimuksessa että

myös Cowien ym. (2020) tutkimuksessa. Lapset puheeksi -menetelmän käytön tilastointi on tärkeää, mutta menetelmän käytön tilastointiin liittyen olisi hyvä pohtia toimenpiteitä, joita tehdään tilastoinnin perusteella. Toimenpiteet eivät nousseet haastatteluissa esiin.

Moniammatillisuus tukee Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa Keski-Suomen hyvinvointialueella. Terveystieteiden, psykologien ja kuraattoreiden ja heidän esihenkilöiden välinen yhteistyö tukee LP -menetelmän käyttöönottoa. Lisäksi opetustoimen ja sivistystoimen kanssa tehtävä yhteistyö olisi toivottavaa ja edistäisi LP -menetelmän käyttöönottoa laajasti. Esihenkilöiden toiveissa oleva menetelmän kehittäminen käyttökokemusten perusteella edistäisi Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa, koska silloin kyseisestä menetelmästä tulisi mahdollisesti soveltuvampi arkityöhön. Myös Kouvosen ym. (2023, 19) mukaan johdon joustavuus ja puuttuminen haasteisiin tukee menetelmän implementointia. Esihenkilöiden reagoiminen haasteisiin ja toive menetelmän kehittämisestä on Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa ja juurruttamista edistävä tekijä.

Kuviossa 1 (Korhonen & Bergman 2019) esitellyistä asioista tässä tutkimuksessa esiin nousi monia yhteneväisyyksiä, mutta joitakin kuvion osa-alueita ei noussut tässä vaiheessa esiin tutkittaessa Lapset puheeksi -menetelmän implementointiin ja juurruttamiseen liittyviä käsitteitä. Lähtötilanteen ymmärrys ja visio eivät suoranaisesti nousseet esiin tutkittavien haastatteluissa. Toisaalta lähtötilanteen ymmärrys on yhteydessä esihenkilöiden menetelmälle antamaan tukeen ajan käytön ja resurssien näkökulmasta LP -menetelmän implementointia ja juurruttamista aloitettaessa. Esihenkilön ymmärtäessä työntekijöiden ajan ja resurssien tarve, on se osaltaan lähtötilanteen ymmärrystä. Lisäksi työkuultuurin ja johtamisen muutos eivät tulleet suoraan esiin tässä tutkimuksessa. Näitä muutoksia sivuttiin kuitenkin esihenkilön roolin kautta ja näkemysten, joiden mukaan viestinnän laatu ja kannustus ovat tärkeä osa esihenkilön työtä. Tämä kuvaa johtamisen muutosta hierarkkisesta ja autoritäärisestä johtamisesta vuorovaikutteisempaan ja ymmärtäväisempään suuntaan. Kuvion 1 (Korhonen & Bergman 2019) asiat, jotka jäivät tässä tutkimuksessa puuttumaan voivat tulla mahdollisesti myöhemmin enemmän esille Lapset puheeksi -menetelmään liittyvien elettyjen kokemusten myötä.

7.2 Luotettavuuden arviointi

Tutkimuksessa on noudatettu Tutkimuseettinen neuvottelukunnan (2023) mukaisia periaatteita eli rehellisyyttä, luotettavuutta, arvostusta ja vastuunkantoa. Tutkimuksen teossa on kiinnitetty

huomiota tutkimuksen luotettavuuteen koko tutkimusprosessin ajan. Hirsjärven ja Hurmeen (2017, 184) mukaan tutkimuksen laadukkuutta voidaan pyrkiä parantamaan jo hyvän haastattelurungon tekemisellä. Tein tutkimukseeni hyvän ja kattavasti ilmiötä kartoittavan haastattelurungon rauhassa pohtien. Analyysiprosessi oli monivaiheinen ja palasin alkuperäiseen aineistoon usein pelkistyksiä tehdessäni sekä ala- ja yläluokkia ja teemoja muodostaessani. Luokkien muodostaminen toteutettiin osissa, pitäen tauko luokkien muodostamisen jälkeen ja palaamalla näihin myöhemmin, joka paransi luotettavuutta analyysissä. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa käyttämällä analyysiprosessia havainnollistavia taulukoita (Elo & Kyngäs 2008). Tutkimuksessani on esitetty analyysin etenemistä havainnollistava taulukko teemojen sekä ylä- ja alaluokkien luomisesta. Tuomen ja Sarajärven (2018, 165) mukaan tutkimuksen luotettavuuden parantamisen perusvaatimus on, että tutkijalla on riittävästi aikaa tehdä tutkimus. Tämän tutkimuksen olen toteuttanut rauhassa ja ajan kanssa.

Tutkimus on toteutettu läpinäkyvästi kuvaten tutkimusprosessi selkeästi ja vaihe kerrallaan, joka on tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tekijä (Elo & Kyngäs 2008). Tulosten raportoinnissa on osoitettava tulosten ja tulkinnan yhteys, jota voidaan parantaa käyttämällä tutkittavien alkuperäisilmaisuja (Elo & Kyngäs 2008). Olen käyttänyt tutkimuksessani tutkittavien alkuperäisilmaisuja tuloksia raportoidessani ja kiinnittänyt huomiota jokaisen tutkittavan äänen esiin tuomiseen. Tutkimus on pyritty toteuttamaan niin, että ennakkokäsitykset eivät vaikuttaneet tutkimusprosessin eri vaiheissa.

Tutkimuksessa on huomioitavaa, että otos koostui vain seitsemästä haastattelusta. Aineisto ei ollut kovin laaja, mutta tuotti kuitenkin hyödynnettävää tietoa jo tällä otannalla. Tuomen & Sarajärven (2018, 97-98 mukaan) laadullisessa tutkimuksessa merkittävämpää on aineiston laatu kuin tutkimuksen osallistujien määrä. Tutkittavien määrän ollessa suurempi, olisi aineistosta voinut nousta mahdollisesti esiin lisää erilaisia näkökulmia. Luotettavuuden arviointiin liittyen tutkijan ensikertalaisuus haastatteluiden tekijänä on myös otettava huomioon tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa. Haastattelujen osalta on pohdittava, saatiinko kaikki oleellinen tieto kysytyä ja päästiinkö ilmiötä tutkimaan riittävän syvällisesti. Toisaalta laatimani haastattelurunko oli selkeä ja tutkittavilla oli vapaus vastata haastattelukysymyksiin omin sanoin ja omaan tyyliinsä laajasti tai niukemmin.

7.3 Eettinen arviointi

Tutkittavat olivat saaneet tiedon tutkimuksesta sisältäen tiedotteen tutkimuksesta, suostumuslomakkeen ja tietosuojailmoituksen hyvissä ajoin ennen haastatteluja. Tutkimukseen osallistuminen perustui osallistujien vapaaehtoisuuteen. Tutkittavilla oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta tai keskeyttää se, missä vaiheessa vain tutkimusta sekä heillä oli oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019). Tutkittavien tiedot ja saadut tulokset raportoidaan tutkimuksessa nimettöminä. Tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota aineiston pseudonymisointiin. Tutkimuksen osallistujat on esitetty yleisellä tasolla, jotta tutkittavia ei pystytä tunnistamaan.

Tutkittavien henkilötietoja käsitellään tietoturvallisesti. Kaikki tutkimuksessa kerätyt suorat ja epäsuorat henkilötiedot säilytetään tutkimusprosessin ajan tutkijan salasanalla suojatulla tietokoneella. Myös tutkimuksessa kerätty aineisto säilytetään tutkimusprosessin ajan tutkijan salasanalla suojatulla tietokoneella. Tutkittavista kerätyt tiedot ja tutkittavien haastattelut poistetaan tutkijan tiedostoista tutkimuksen valmistumisen jälkeen viimeistään 6/2024.

Erillistä eettistä arviota ei ole tarpeellista tehdä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) mukaan, koska kyseessä on haastattelututkimus, jossa ei puututtu tutkittavien koskemattomuuteen. Tämä tieto varmistui myös Keski-Suomen hyvinvointialueelta tutkimusluvan hakemisen yhteydessä.

7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Vaikka LP -menetelmää on käytetty Suomessa kentällä jo kauan, vuodesta 2001 alkaen, vaatii sen implementointi ja erityisesti juurruttaminen toimenpiteitä, joilla menetelmä saadaan pidettyä työntekijöiden käytössä. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnissa ja juurruttamisessa on kiinnitettävä huomiota menetelmän sisällyttämiseen toimintaohjelmiin, henkilöstön sekä esihenkilöiden koulutukseen, esihenkilön menetelmälle antamaan tukeen sekä moniammatillisuuteen. Näiden tekijöiden huomioimisella voidaan edistää Lapset puheeksi -menetelmän implementointia juurruttamista Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Tutkimus antaa kuvan, siitä millaisilla toimenpiteillä tai käytänteillä on vaikutusta tässä tutkimuksessa Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoon ja juurruttamiseen. Tutkimuksessa esiin nousseista käytänteistä monet ovat sellaisia, jotka toimivat monesti myös muiden menetelmien käyttöönotossa ja juurruttamisessa. Näin ollen tutkimuksen tuloksia on mahdollista soveltaa myös suunniteltaessa muiden menetelmien käyttöönottoa tai juurruttamista. Tärkeää on tutkia, miten vaikuttavia menetelmiä saadaan otettua ja juurrutettua käyttöön terveydenhuollossa. Lasten hyvinvointia tukevien menetelmien käyttöönotto ja juurtuminen edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, menetelmän palvellessa lapsia ja heidän perheitään mahdollisimman hyvin niiden parhaimman mahdollisen käytön myötä.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista tehdä tutkimus siitä, miten Lapset puheeksi -menetelmä lopulta otettiin käyttöön ja tarkastella, miten se juurtui Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Tällaisen tutkimuksen sopiva ajankohta olisi muutaman vuoden päästä, kun menetelmää on ollut aikaa juurruttaa käyttöön lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Jatkotutkimuksen kohteena voisi tulevaisuudessa olla myös Lapset puheeksi -menetelmän koettuja hyötyjä kartoittava tutkimus Keski-Suomen hyvinvointialueella. Kartoitus voitaisiin tehdä kyseistä menetelmää käyttäneille työntekijöille sekä perheille, joiden kanssa ammattilainen on käyttänyt LP -menetelmää.

LÄHTEET

- Aarons, G. A. (2006). Transformational and transactional leadership: association with attitudes toward evidence-based practice. *Psychiatric Services (Washington, D.C.)* 57 (8), 1162–1169. doi:10.1176/ps.2006.57.8.1162.
- Aarons, G. A. & Sommerfeld, D. H. (2012). Leadership, innovation climate, and attitudes toward evidence-based practice during a statewide implementation. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 51 (4), 423–431. doi:10.1016/j.jaac.2012.01.018.
- Aalto-Setälä, T., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Haravuori, H. & Marttunen, M. (2020). Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa: Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/147334>. Viitattu 20.10.2023.
- Aunola, K., Sorkkila, M. & Tolvanen, A. (2020). Validity of the Finnish version of the Parental Burnout Assessment (PBA). *Scandinavian Journal of Psychology* 61, 714–722. <https://doi.org/10.1111/sjop.12654>.
- Beardslee, W. R., Salt, P., Porterfield, K., Rothberg, P. C., Van De Velde, P., Swatling, S., Hoke, L., Moilanen, D.L. & Wheelock, I. (1993). Comparison of Preventive Interventions for Families with Parental Affective Disorder. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 32 (2), 254-263. <https://doi.org/10.1097/00004583-199303000-00004>.
- Borg, A. (2015). Lasten mielenterveyden edistäminen ja mielenterveyden häiriöiden ehkäisy: Näyttöön perustuvien menetelmien kartoitus. sosiaali- ja terveysministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74724>. Viitattu 2.5.2024.
- Children's Commissioner. (2019). Early access to mental health support. <https://assets.childrenscommissioner.gov.uk/wpuploads/2019/04/Early-access-to-mental-health-support-April-2019.pdf>.
- Cowie, J., Nicoll, A., Dimova, E. D., Campbell, P. & Duncan, E. A. (2020). The barriers and facilitators influencing the sustainability of hospital-based interventions: A systematic review. *BMC Health Services Research* 20 (1), 1–27. <https://doi.org/10.1186/s12913-020-05434-9>.
- Dalbom, L., Tuominen, M. & Rautava, P. (2022). Implementointitutkimus sairaanhoitopiirin roolista kansallisen terveyden edistämisen ohjelman toimeenpanijana: –maakunnan

- tasolla korostui toimenpiteiden käyttöönotto, ylläpitovaiheeseen asti ei päästy. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 59 (3). DOI:<https://doi.org/10.23990/sa.103114>.
- Denis, J., Langley, A. & Sergi, V. (2012). Leadership in the Plural. *The Academy of Management annals*, 6 (1), 211-283. <https://doi.org/10.1080/19416520.2012.667612>.
- Doussa, H., Sundbery, J., Cuff, R., Jones, S., & Goodyear, M. (2017). 'Let's Talk About Children': Investigating the Use of a Family-focused Intervention in the Gambling Support Services Sector. *Australian and New Zealand journal of family therapy*, 38(3), 482-495. <https://doi.org/10.1002/anzf.1233>.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 34 (4), 215-225. https://www.proquest.com/docview/2767488302?parentSessionId=M6uuviFV9KJkE_CxqeEZCRTIhSoYb4%2BQ%2BwjN1HiMeMw%3D&accountid=11774&sourcetype=Scholarly%20Journals. Viitattu 26.5.2024.
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing* 62 (1), 107-115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>.
- Hackman, M. Z. & Johnson, C. E. (2018). *Leadership: A communication perspective*. 7. painos. Long Grove: Waveland.
- Heikkilä, L., Merikukka, M., Hinkka- Yli Salomäki, S. & Kurki, M. (2022). Toimiva lapsi & perhe -menetelmät: Lapset puheeksi -perheinterventio (Family Talk Intervention). *Kasvun tuki aikakauslehti* 2 (2), 63-87. <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/128909>.
- Helenius, J. & Kivimäki, H. (2023). Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2023. *Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. Tilastoraportti* 48/2023. <https://www.julkari.fi/handle/10024/147270>.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2017). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Juuti, P. (2010). Ovatko parhaat esimiehet ihmisten vai asioiden johtajia. Teoksessa P. Juuti (toim.) *Johtaminen voimavarana: muutoksesta menestykseen*. Helsinki: JTO, 110-124.
- Juuti, P. & Vuorela, A. (2015). *Johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi*. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kaila, M. & Kuukasjärvi, P. (2005). Tutkimustiedolla on matkaa käytäntöön. Menetelmien arviointia ja juurruttamista Isossa-Britanniassa. *FinOHTAn Julkaisuja* 2005; IMPAKTI (1), 10-11. Saatavilla:

- https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77790/impakti2005_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Kallinen, K., Nikupeteri, A., Laitinen, M., Lantela, L., Turunen, T., Nurmi, H., & Leinonen, J. (2021). Lasten arjen hyvinvoinnin tekijät. *Kasvatus & Aika*, 15 (2), 4-21. <https://doi.org/10.33350/ka.80332>.
- Karlsson, L., Marttunen, M. & Kumpulainen, K. (2016) Lasten ja nuorten mielialahäiriöt. Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura, A. Sourander & V. Aalberg. *Lastenpsykiatria Ja Nuorisopsykiatria*. 1. painos. Helsinki: Duodecim. 294-309.
- Kasvun tuki. (2017). Toimiva lapsi & perhe -menetelmät: Lapset puheeksi -keskustelu. <https://kasvuntuki.fi/menetelmat/lapsetpuheeksi/>. Viitattu 9.10.2023.
- Keyes, C. L. M. & Simoes, E. J. (2012). To Flourish or Not: Positive Mental Health and All-Cause Mortality. *American journal of public health* 102 (11), 2164-2172. doi:10.2105/AJPH.2012.300918. Viitattu 2.5.2024.
- Kokkonen, M. (2017). Ihastuttavat, vihastuttavat tunteet: Opi tunteiden säätelyn taito. 3., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. E-kirja. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-451-839-0>. Viitattu 13.10.2023.
- Korhonen, H. & Bergman, T. (2019). Johtaja muutoksen ytimessä: käsikirja uudistumismatkalle. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.jyu.fi/teos/FADBHXDTEB#piste:t3/kohta:\(\(20\)Johtaja\(\(20\)muutoksen\(\(20\)ytimess\(\(e4\). Viitattu 16.10.2023.](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.jyu.fi/teos/FADBHXDTEB#piste:t3/kohta:((20)Johtaja((20)muutoksen((20)ytimess((e4)
- Kouvonen, P., Tani, S., Kurki, M. & Hamari, L. (2023). Miten onnistun implementoinnissa? Opas psykososiaalisten menetelmien vaikuttavaan implementointiin. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. <https://kasvuntuki.fi/implementointi/implementointiopas/>.
- Laajasalo, T. & Pirkola, S. (2012). Ennen kuin on liian myöhäistä: Ehkäisevän mielenterveystyön toimivia käytäntöjä palvelujärjestelmän kehittäjille. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90874/URN_ISBN_978-952-245-686-%091.pdf?sequence=1. Viitattu 2.5.2024.
- Ladkin, D. (2010). *Rethinking leadership. A new look at old leadership questions*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Latva, R. & Moilanen, I. (2016). Psykkisen kehityksen riskit ja suojaavat tekijät. Biologiset riskitekijät. Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M.

- Marttunen, K. Puura, A. Sourander & V. Aalberg. Lastenpsykiatria Ja Nuorisopsykiatria. 1. painos. Helsinki: Duodecim. 61 – 66.
- Lindholm, L. H. & Laitila, M. (2022). Työkaluja näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönoton edistämiseksi. Duodecim 2022; 138, (10), 881–8. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/140476/duo16839.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- McAuley, C. L., McAuley, C., Rose, W., & Wendy Rose. (2010). Child Well-Being: Understanding Children's Lives. Jessica Kingsley Publishers. E-kirja. <https://web-s-ebscohost-com.ezproxy.jyu.fi/ehost/detail/detail?vid=0&sid=9af668cf-72fc-4559-8b3e-76130968c1f0%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=352843&db=e000xww>. Viitattu 2.11.2023.
- Men, L. R. & Stacks, D. (2014). The effects of authentic leadership on strategic internal communication and employee-organization relationships. Journal of Public Relations Research 26 (4), 301–324. doi:10.1080/1062726X.2014.908720.
- Merry, S. N., Hetrick, S. E., Cox, G. R., Brudevold-Iversen, T., Bir, J. J. & McDowell, H. (2011). Psychological and educational interventions for preventing depression in children and adolescents. Cochrane database of systematic reviews (12), CD003380. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD003380.pub3>.
- Mielenterveystalo.fi. Lapset puheeksi -menetelmä. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/lapset-puheeksi-menetelma>. Viitattu 8.11.2023.
- MIELI Suomen mielenterveys ry. (2023). Toimiva lapsi ja perhe -työ. Viitattu 6.8.2023. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/>.
- MIELI Suomen mielenterveys ry. (2023). Lapset puheeksi -menetelmä. Viitattu 6.8.2023. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/lapset-puheeksi-menetelma/>.
- Minkkinen, J. (2015). Lapsen hyvinvointimalli. Lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet alakoulussa. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9822-0>.
- Myllymäki, R. (2017). Muutosjohtamisen opas: johda muutosta, jotta muutos ei johda sinua. Vantaa: Ketterät Kirjat Oy.
- Neitola, M. (2011). Lapsen sosiaalisen kompetenssin tukeminen: Vanhempien epäsuorat ja suorat vaikutustavat. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/handle/10024/72512>.

- Niemelä, M., Kallunki, H., Jokinen, J., Räsänen, S., Ala-Aho, B., Hakko, H., Ristikari, T. & Solantaus, T. (2019). Collective Impact on Prevention: Let's Talk About Children Service Model and Decrease in Referrals to Child Protection Services. *Frontiers in psychiatry* 10 (64) <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6387903/>.
- OECD. (2021). *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>.
- Piha, K. & Sutinen, M. (2020). *Muutosvoimaa: Tutkimusmatka moderniin muutosjohtamiseen*. Helsinki: Alma Talent.
- Puura, K. (2016) Vanhemmuuteen vaikuttavat riskitekijät ja olosuhteet. Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura, A. Sourander & V. Aalberg. *Lastenpsykiatria Ja Nuorisopsykiatria*. 1. painos. Helsinki: Duodecim. 88 – 89.
- Ropo, A. (2011). Johtajuuden ilmiö: Johtajaominaisuuksista kokemuksellisiin konstruktioihin. *Suomalainen hallinnon tutkimus: mistä, mitä, minne?*. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66208/johtajuuden_ilmio_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 20.10.2023.
- Salmivalli, C. (2021). Näyttöön perustuvien menetelmien implementointi jää liian vähälle huomiolle. *Kasvun tuki aikakauslehti* 1 /2021. <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/126940>.
- Salovaara, P. (2017). Monikollinen johtajuus: Kuinka organisoida itseohjautuvuutta. Teoksessa F. Martela & K. Jarenko. *Itseohjautuvuus : miten organisoitua tulevaisuudessa?* Helsinki: Alma Talent. 33-48.
- Schweiger, G. G. & Graf, G. (2016). *Well-Being of Children. Philosophical and Social Scientific Approaches*. De Gruyter. E-kirja. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=4332915>. Viitattu 22.10.2023.
- Seppänen, M. (2021). *Tunnetaidot voimavarana: Opas sosiaali- ja terveysalalle*. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. <https://www.elliblibrary.com/book/9789523701861>. Viitattu 27.10.2023.
- Shklarski, L. (2020). Understanding individual and organizational factors related to the implementation fidelity of the family finding intervention to support youth in foster care who are transitioning to independent living. *Child Welfare* 98 (2), 103–136. <https://www.proquest.com/docview/2509358383/fulltextPDF/D88C0E37183415EPQ/1?accountid=11774>.

- Sinkkonen, J. & Kalland, M. (2016). Vanhemmuus, kiintymyssuhde ja perhe. Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura, A. Sourander & V. Aalberg. Lastenpsykiatria Ja Nuorisopsykiatria. 1. painos. Helsinki: Duodecim. 75 – 81.
- Solantaus, T. (2019). Lapset puheeksi lokikirja alakouluihin. MIELI Suomen mielenterveys ry. Viitattu 10.8.2023. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2021/06/Lapset-puheeksi-lokikirja-alakouluihin-2.pdf>.
- Solantaus, T. & Niemelä, M. (2016). Arki kantaa -kun se pannaan kantamaan. Perheterapia 1/2016. Viitattu 10.8.2023. <https://lapeetelasavo.files.wordpress.com/2018/05/arki-kantaa-kun-se-pannaan-kantamaan.pdf>.
- Solantaus, T., Paavonen, J., Toikka, S. & Punamäki, R-L. (2010) Preventive interventions in families with parental depression: children's psychosocial symptoms and prosocial behaviour. European Child & Adolescent Psychiatry (2010) 19, 883–892. <https://doi.org/10.1007/s00787-010-0135-3>.
- Sourander, A. (2015). Challenges in children's enrolment to psychosocial services. European child & adolescent psychiatry 24 (4), 361-363. <https://doi.org/10.1007/s00787-015-0704-6>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). Kansallinen mielenterveysstrategia. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-mielenterveysstrategia>. Viitattu 2.5.2024.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2022). Hyvinvointi- ja terveyserot. Eriarvoisuus. Lapset ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>. Viitattu 10.11.2023.
- Tourish, D. (2014). Leadership, more or less? A processual, communication perspective on the role of agency in leadership theory. Leadership (London, England), 10 (1), 79-98. <https://doi.org/10.1177/1742715013509030>.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 3.5.2024.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 5.4.2024.

- Viitala, R. & Jylhä, E. (2019). Johtaminen: Keskeiset käsitteet, teorit ja trendit. Helsinki: Edita.
- Wahlbeck, K., Hannukkala, M., Parkkonen, J., Valkonen, J. & Solantaus, T. (2017). Mielenterveyden edistäminen kansanterveyden ytimessä. Duodecim : lääketieteellinen aikakauskirja 10, 985-991. <https://www-terveysportti-fi.ezproxy.jyu.fi/xmedia/duo/duo13731.pdf>.
- World Health Organization. (2022). Mental health. Viitattu 15.2.2024. Saatavilla: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>.

LIITE 1. Tutkimushaastattelurunko

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden vastuualueen esihenkilöiden käsityksiä Lapset puheeksi menetelmästä sekä johtamisen käytännöistä menetelmän käyttöönotossa.

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymys on:

Millaisia käsityksiä esihenkilöillä on Lapset puheeksi -menetelmän implementoinnista ja johtamisen käytännöistä menetelmän juurruttamiseksi käyttöön?

1. Taustatiedot:
 - Missä työskentelet ja millä nimikkeellä?
 - Koulutustausta?
2. Tänään juttelemme Lapset puheeksi -menetelmästä. Milloin kuolit/ tutustuit menetelmään ensimmäisen kerran?
3. Kuvailisitko, mitä Lapset puheeksi -menetelmällä tavoitellaan ja millaisin keinoin?
4. Kertoisitko, onko LP -menetelmä tällä hetkellä käytössä palvelualueellasi? Missä yksiköissä LP -menetelmää käytetään ja kauan se on ollut käytössä?
5. Entä, onko se ollut joskus käytössä, mutta sen käyttö on lopetettu? Jos on, niin miksi se ei ole enää käytössä?
6. Millaisia kokemuksia sinulla on LP -menetelmästä?
7. Millaisia vaikutuksia menetelmällä on ollut hyvinvointialueiden lapsille ja nuorille? / Millaista palautetta olet saanut?

Mennään vielä tarkemmin LP -menetelmän käyttöönottoon ja sen juurruttamiseen osaksi Keski-Suomen hyvinvointialueen perheen palveluja.

8. Mitkä tekijät sinusta ovat keskeisiä LP -menetelmän käyttöönottamiseksi osaksi hyvinvointialueen (neuvoloiden ja koulujen) toimintaa?
9. Millaisia mahdollisuuksia esihenkilöillä on vaikuttaa Lapset puheeksi menetelmän käyttöönottoon?
10. Miten LP- menetelmän käyttöönottamista tulisi sinusta johtaa? Eli millainen rooli esihenkilöillä on menetelmän käyttöönottamisessa?
11. Entä - mitkä tekijät ovat sinusta keskeisiä LP-menetelmän juurruttamiseksi osaksi hyvinvointialueen (neuvoloiden ja koulujen) toimintaa? (jos ei tule esiin jo kysymyksessä 8)
12. Millaisia jatkosuunnitelmia LP -menetelmän käytölle on yksiköissasi jatkossa?
13. Millaista tukea toivoisit esihenkilönä menetelmän käyttöönottamiseksi? Entä juurruttamiseksi? / juurruttamisessa Keski-Suomen hyvinvointialueelle?
14. Kertoisitko, millaista koulutusta työntekijöille on tarjolla jatkossa?
15. Miten aiot esihenkilönä, varmistaa yksikön työntekijöiden osaamisen ylläpidon ja kehittymisen LP -menetelmän osalta?
16. Tuleeko mieleen vielä jotain muita tekijöitä, jotka koet tärkeiksi LP -menetelmän käyttöönottamisessa ja / tai juurruttamisessa etenkin johtamisen näkökulmasta?